

Копаж Богдана Гдаля. Фото О. Цецури

Сьогодні в номері:

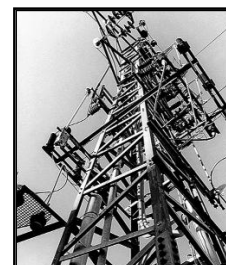
**Результат
Віктора
Ющенка**

стор. 3

**Молитва
за Україну**

стор. 5

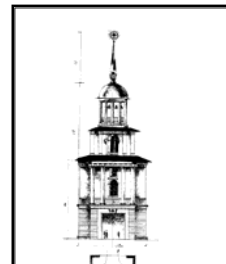
**Незалежна
енергетика**

стор. 6

**Національ-
ний продукт**

стор. 7

**Тарасова
церква**

стор. 8—9

**Параболи
майстра**

стор. 11—12

**Музеї
міста
Льва**

стор. 14—15

**Свято
меду
і яблук**

стор. 16

ДУМКИ З ПРИВОДУ

Тринадцятий рік Незалежності... Запитати б у тих, хто вже ніколи не скаже, яким би вони хотіли бачити рік Незалежності України, — від Тараса Шевченка до Василя Стуса, у мільйонів безіменних, закатованих голодом на рідній землі чи зітертих на порох в імперських ГУЛАґах. Потім на машині часу перенести їх в Україну сьогоднішню... Ні! Дамо спокій мертвим. Вони б відмовилися померати за таку Україну.

Лінгвоцид однієї з найбільших європейських націй набуває все загрозливіших масштабів. Знищено українську книгу, українське кіно, ведеться наступ на українські школи, — куди вже далі? Мовчимо...

Будуємо святкові декорації. А за п'ятнадцять метрів униз від пам'ятника князю Володимиру — відсутні сходи, і в дощову погоду розкисає, як на поліських болотах. То така в нас ментальність, оспівана ще Гоголем?

Чим запам'ятався минулий рік незалежності? Перемогою Руслани на Євробаченні й медалями українських спортсменів на Олімпіаді в Афінах? Україна багата людьми — тими, хто ще не вийшов за кордон, не зневірився, не впав у відчай...

Надія вмирає останньою. Українська надія двокольорова, як бойовий прапор УПА. Такі, на жаль, сьогоднішні реалії.

І карнавальні президентські вибори в Україні, призначені на американський день

І знову феєрверки вдарять у небо, посипаючи землю кіптявою, і знову під марші пролине сонце над Хрещатиком... Свято, на яке ми чекаємо рік, дарує море радості й стільки ж смутку. Чи наша доля — як на тім рушничкові?..

Хеллоуїна, визначатимуть не лише наступний рік — епоху. Чи Незалежності?

Можливість втрати незалежності ніколи не була настільки реальною, як нині. Нині, підсумовуючи наш тринадцятилітній досвід існування в умовах нарощування антиукраїнських сил і розвитку антиукраїнських тенденцій, з явною активізацією московсько-імперського чинника в зовнішній та внутрішній політиці можновладців України, мусимо визнати, що наша рідна країна як формально суверенна, незалежна держава стоїть на межі національної катастрофи. У спішному порядку панове В. Путін і Л. Кучма дописують останні угоди, докладають домовленості, які лише посилюють нашу тривогу.

Можемо констатувати, що антиукраїнським силам в Україні, за умов пасивності та байдужості значної частини народу, вдалося здійснити майже повний комплекс підготовчих заходів, необхідних для остаточної ліквідації України, як суб'єкта міжнародного права.

Новітній костюм імперського зразка для України вже пошито. Залишилося його одягти й застібнути на останній гудзик легітимних виборів.

Засоби інформації розпинаються на всі лади про те, що, мовляв, уже все вирішено, і не марнуйте сили — влада свого не віддасть. Залякування, брехня та адміністративно-безправний тиск набувають щоразу більших масштабів і нових форм "досконалості". Все спрямовано на те, щоб придушити волю народу, змусити його погодитись із кримінальними порядками в Україні й зробити зло фундаментом організації життя.

Чи дамо, чи дозволимо зробити цей глум над нами?!

Стоїмо перед великим випробуванням нашої незалежності, нашої державності, нашої громадянської зрілості. Сьогодні вже недостатньо мати віру й надію, як це висловили 90 % народу України на референдумі 1 грудня 1991 року. Сьогодні необхідно діяти. Діяти рішуче й беззастережно.

До символів сьогодення вже не пасує ані сумна задума Михайла Грушевського, ані патетичність робітника й селянки в скульптурній групі з совєцької епохи. Час віддати булаву в надійні патріотичні руки!

Галина ГАРМАШ,
Стефан КОСТКА

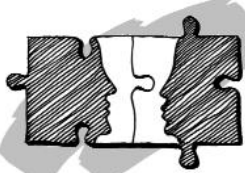
ПОДАРУНОК ДО СВЯТА

Можна тільки дивуватися наполегливості й самовідданості цієї дівчини — Яни Клочкової, яка впродовж багатьох років віддає всю себе виснажливим тренуванням заради того, щоб черговий раз прозвучав на весь світ Гімн України, щоб над захопленою залого піднісся і замайорів Прапор нашої Держави.

Стоячи на найвищій сходинці п'єдесталу для переможців і стримуючи сльози радості, навряд чи думає вона в цей момент про те, що їй тяжка спортивна праця і перемоги створюють не лише імідж нашої держави, а й підтримують авторитет певних державних осіб та інституцій, які мали б дбати про масовість фізичної культури в Україні.

Роман ЗАПОЛЬСЬКИЙ

ОБИРАЄМО!

Виборча програма В. Ющенка закінчується таким переконливим твердженням: *“Говорячи словами Івана Франка, “мільйони чекають щасливої зміни”. Нас в Україні — 48 мільйонів. Разом ми змінимо життя на краще!”*

Фундаментом цих змін на краще В. Ющенко вважає наведення порядку в галузі раціонального використання землі. І тому в його плані дій **“Десять кроків назустріч людям”** є крок восьмий (у програмі), який буде зроблено першочергово (в житті).

Крок восьмий: Сприяти розвитку українського села.

В. Ющенко терміново припиняє спекулятивні махінації навколо продажі землі. Земля буде власністю тих, хто її обробляє. Як фінансист, який досконало знає можливості й чинники формування бюджету й недержавних фондів, В. Ющенко планує спрямувати грошові ресурси на допомогу селянам, а не так, як нерідко бувало досі — чиновникам і посередникам. Водночас він береться гарантувати для селян справедливий закупівельні ціни на сільгосппродукцію.

Кардинально підвищити рівень доходів селян, комфортність їхнього життя і вдвічі збільшити продуктивність сільського господарства — це одне з найважливіших положень програми В. Ющенка. З цією метою планується збудувати сучасну транспортну інфраструктуру, завершити газифікацію, налагодити телефонний зв'язок, відновити роботу шкіл, клубів, фельдшерсько-акушерських пунктів у кожному селі.

Тоді молоді матиме змогу реалізувати свої здібності й не залишатиме села.

Давайте нагадаємо собі, що в державах цивілізованої Європи немає сіл у нашому традиційному розумінні. Люди, які там працюють на землі, живуть в урбаністичних утвореннях, більше схожих на маленькі містечка (деякі з них дорівнюють масштабам хутора). Проте в кожному з таких, навіть найменших, містечок

є обов'язкове поштове відділення (інколи об'єднане з відділенням банку), церква, крамниця з баром, центральний майдан, на якому відбуваються ярмарки і свята, представник страхової компанії, нотаріус, фельдшер (якщо не лікар), ветеринар і поліцей.

І це — не фантастика, а норма організації життя на широких теренах Європи, починаючи від Польщі, Чехії, Австрії до Великобританії та скандинавських країн. Без сумніву, така система необхідного комфорту дав-

очевидним стан повної незахищеності нашої країни: кордони з агресивною сусідкою на півночі, сході і півдні “прозорі” фактично до їхньої повної відсутності; військові навчання скоріше нагадують імітацію бойової підготовки, ніж, власне, підготовку до бою з агресором; зовнішня політика керівництва держави давно спрямована на фактичну міжнародну ізоляцію України з одночасним створенням режиму сприяння для інтересів Росії в Україні; особовий склад українсько-

справді болить безборонність України?

По-перше, він терміново мобілізує фінансові ресурси для створення в Україні боєздатної армії і розвитку оборонних технологій.

По-друге, він невідкладно скоротить термін строкової служби до 12 місяців — уже од весняного призову 2005 року, водночас різко підвищивши якість та інтенсивність військової підготовки.

По-третє, сприятиме скасуванню призову на військову строкову службу, по-

летять до Москви, щоб засвідчити свою вірогідність Кремлю. Так привчили українців давно, й нічого не змінилося нині, неначе держава Україна і її народ найперше має дбати про інтереси Москви. Нерівноправність цих стосунків, дотеперішнє керівництво України на угоду Москві посилювало ігноруванням, блокуванням і відвертим плюндруванням стосунків із братньою Польщею, яка впродовж 15 років робила все можливе для того, щоб вирвати Україну з пазурів

арені та за зменшенням розриву між рівнями зарплати в Україні й цивілізованих країнах об'єднаної Європи.

В. ЮЩЕНКО: *“Я йду на вибори, щоб подолати в Україні бідність та безробіття, забезпечити високі стандарти життя для простих людей. Я знаю, які проблеми хвилюють кожного громадянина України.*

Я знаю, як ці проблеми вирішувати, — і я вмію їх вирішувати.

Всі мої дії на посаді президента будуть законними, прозорими й зрозумілими. Мої дії будуть рішучими, послідовними та ефективними.

Вже з наступного року ми відчемо, що живемо в зовсім іншій державі, яка дбає про всіх громадян, а не лише про чиновників та олігархів”.

Можна не сумніватися, що Віктор Ющенко виконає намічене, бо він чоловік роботящий і патріот.

Саме тому слід зверну-

Поданою в цьому числі нашого тижневика заключну (третю) частину виборчої програми Віктора Ющенка, ми дуже сподіваємося, що наші читачі збережуть цю програму не лише до кінця виборчої кампанії, а й надалі контролюватимуть і оцінюватимуть урядування президента Віктора Ющенка на підставі цієї програми.

Бажано також, щоб кожен власник примірника газети з програмою В. Ющенка ознайомив із нею якомога більше своїх сусідів, колег, знайомих. Адже вибір — це справа всенародна.

ПРОГРАМА, В ЯКІЙ ЧІТКО ВИДНО КІНЦЕВИЙ РЕЗУЛЬТАТ

но стала б нормою і в Україні, якби не московсько-більшовицька окупація з нав'язуванням нашому народові дикунських стандартів життя під пролетарськими гаслами “рівності й братерства”.

Та й дотеперішні можновладці епохи незалежності доклали рук до зруйнування сільського життя, щоб за безцінь “прихватувати” землю, яка стала “нікому не потрібною”.

Крок дев'ятий: Підвищити боєздатність війська, повагу до людей у погонах.

Важко уявити собі щось абсурдніше, ніж та ситуація, що склалася нині в українському війську та у сфері відносин держави і військових.

З одного боку, є цілком

го війська в ідейно-політичному відношенні дезорієнтований і зовсім не готовий протиставитися можливій агресії (попри високу вірогідність якої, її навіть не припускає військова доктрина), водночас дистанціюючись від НАТО і ЄС; експерти відзначають високий рівень корумпованості у вищому керівництві українського війська, а водночас керівництво держави впродовж тривалого періоду тримає українських військових в умовах так званого “недофінансування”; застаріле озброєння, техніка й оснащення довершують справу національної небезпеки, а про флот узагалі не доводиться говорити.

Що береться зробити Віктор Ющенко, якому

чинаючи з 2010 року, натирає забезпечивши комплектування професійної армії на контрактній основі.

По-четверте, чітко й однозначно розв'язав проблему забезпечення військовослужбовців житлом; кожному звільненому в запас військовослужбовцеві гарантуватиме пристойне житло й соціальний захист.

Практично, Віктор Ющенко створить систему захисту держави від зовнішньої агресії і відновить повагу суспільства до захисників України.

Крок десятий: Проводити зовнішню політику в інтересах народу України.

Всі начальники України після сходження на трон (чи навіть отримавши місце біля нього) одразу приємно

“старшого брата”.

Тому Віктор Ющенко вважає головною метою зовнішньої політики України поставити стосунки з усіма державами на тверду основу взаємної партнерської вигоди. Стабільність стосунків з іншими державами визначатиметься стабільністю умов товарообміну, зростанням обсягів інвестицій, просуванням українських товарів на міжнародні ринки, захистом прав українських громадян за кордоном.

В. Ющенко перетворить зовнішню політику України на чесну, прозору й послідовну. Він буде оцінювати успіхи не за кількістю візитів високих осіб, заяв і декларацій, а за зростанням показників економічного потенціалу України на міжнародній

сцені — і патріоти, й вороги України — давно знають, що лише В. Ющенко здатен зробити ці **десять кроків назустріч людям**.

В. Ющенко обов'язково це зробить, бо йому **соромно** за Україну, народ якої живе набагато гірше, ніж це забезпечує наша багата земля.

Він це обов'язково зробить, бо йому вдалося сформувати команду, яка піде з ним обраним шляхом до кінця, і цей шлях буде світлим та багатим на звершення.

В. Ющенко це обов'язково зробить із нами і для нас, якщо ми проголосуємо за ці **десять кроків** так само дружно, як ми це довели на референдумі 1 грудня 1991 року.

Бо нині, так само, як і тоді на референдумі, знову гостро постало **питання про незалежність України**, про її існування як держави, про її майбутнє, **про майбутнє українського народу**.

• **Євген ҐОЛИБАРД**

НЕ МОЖУ МОВЧАТИ

А ЗА НАС МЕНІ СОРОМНО

Мені — 20 років. На жаль, мене ніхто не чує. Ні мене, ні таких, як я. А ми бачимо, як топчуть і плюндрують наші національні скарби. І тому я не хочу такого майбутнього.

Зараз наша держава стоїть на порозі важливого й кардинального перелому в своїй історії. Адже після виборів—2004 стане відомо, яким шляхом піде далі Україна.

Значна частина електорату — це збайдужілі й затуркані люди, надзвичайно інертні в питаннях політики. Дехто за подаровану курочку готовий віддати (продати!) будь-кому єдине, що у них залишилося, — свій голос. Малотиражна місцева преса публікує статті під рубрикою “Програма

уряду в дії” — на підтримку, звичайно, діючого Прем'єр-міністра.

Тим часом жодних зрушень на краще я не бачу. Наприклад, ціни: піднімають їх постійно. Піднімають відсотків на 15—20, а потім знижують на 2—3 %, щоб усі радіо та телеканали прославляли великі успіхи нинішньої влади.

А ще кажуть, що ми — незборима нація. Та чи ми здатні сьогодні повстати і воювати за Ідею, за Прапор, за Герб, за Мову?

Я захоплююсь чеченцями. Їх — жменька, але проти них нічого не може вдіяти величезна Росія. І вони борються не рік чи два, а вже десятирок років!

А за нас мені соромно. Соромно перед Шевченком, Коновальцем, Мазепою; соромно перед тими, хто пройшов сталінські катівні, хто впав під Крутами й Базаром.

Ми пам'ятаємо, як, виказані зрадником, у криївці біля нашого

села загинули від рук московських катів двоє братів і сестра — троє дітей однієї матері. Загиблих провезли селом на возі й не дали поховати. Тоді мати пішла до тієї кривки, зібрала землю із кров'ю своїх дітей і поховала її біля своєї хати під яблунею. Про цю її Голгофу знає все наше село. Із цією Голгофою я піду на вибори, бо ця Голгофа має бути у кожному серці.

Л. В. КУРИЛЯК,
с. Корнич, Івано-Франківщина

Виборці, що вирішили голосувати тільки за В. А. Ющенка, повинні згуртуватися в одну нездоланну силу.

З молитвами до Бога та з Заповітом Пророка — Шевченка — йти на виборчі дільниці й віддати свої голоси за В. А. Ющенка — це

“Наша Україна” та БЮТ — Юлії Тимошенко, бо в цих блоках люди випробувані й загартовані в боротьбі за українську Україну — демократичну й цивілізовану, вільну. Мають програму відродження України.

Тимофій ЗАЙКА,
с. Павлівка, Крим

Прочитав інтерв'ю під назвою “Каміні до твого замку” в газеті “Слово Просвіти” (29 липня — 4 серпня 2004 р.), яку передплачую. Воно сколихнуло мою душу, піднесло на гребінь буттєвої хвилі, звідти побачив життєвий океан добра і зла, гуманності й злостивості... А чому? Бо в діалозі головного редактора газети “Слово Просвіти” Любові Голоти й письменниці з Полтавщини Любові По-

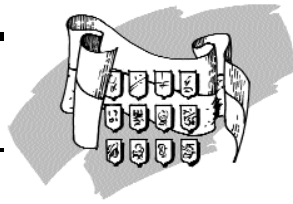
номаренко невимушено дихає сама сила правди, нашого реального існування, що правлять за джерело та будівельний матеріал.

Валентин МИСЬКО,
член НСПУ, м. Володарськ-Волинський на Житомирщині

Від сьогодні в поштових скриньках мого й сусідніх будинків виявлено листівки, за якими стоять якісь російські шовіністи лівого спрямування, судячи з лексики. Вихідних даних немає. Але друкарню, думаю, виявити не важко — було б кому.

Будь ласка, познайомте із листівкою (я її долучаю в конверті) народних депутатів України.

Юрій СТАДНИЧЕНКО,
м. Харків

Палац Потоцьких.
Зліва — вхід до "Музею Книги"

Під час попередньої мандрівки містом Лева (читай число 12 "Слова Просвіти", від 18—24 березня 2004 року) ми обмежилися своєрідним музейним кільцем. Окремий розділ у музейному Львові — його мистецькі заклади. До них нині й запрошуємо читачів.

ШЕПТИЦЬКИЙ ТУТ "ПРИХИСТИВ" ЛЕНІНА

Національний музей у Львові (проспект Свободи, 20, вул. Драгоманова, 42) — це один із найвишараніших музеїв України, фонди якого налічують понад 130 тисяч експонатів. Колекція закладена 1905 року як приватна фундація митрополита Андрея Шептицького. Постає цієї людини — надзвичайно складна і одночасно знакова для культурного розвитку всієї Галичини. Отож, про нього буде окрема розповідь. Наразі — трішки історії створення музею. У 1913 році Шептицький урочистим актом передав музей у дар українській громаді. Тоді він був названий "Національним музеєм у Львові". Після Другої світової війни приміщення на вул. Драгоманова стало Львівським музеєм українського мистецтва. Приміщення на проспекті Свободи побудоване за проектом архітектора Марконі для Художньо-промислового музею 1904 року. У повоєнні роки тут базувалася так званий "Музей Леніна". 1990 року музеєві повернуто історичну назву. Цьому, зокрема, передувало демонтаж пам'ятника більшовицькому ідолові, який заповзятливі тодішні правителі спорудили неподалік, навпроти Львівського театру опери та балету імені Соломії Крушельницької. Найприкраще, що після демонтажу з'ясувалося: постаць "вождя світового пролетаріату" у фундаменті трималася на надгробних плитах, звезених із львівських цвинтарів. Нині на місці пам'ятника розбито квітник. І поважні пані та панове до Театру опери мають змогу, як і колись, під'їхати на розкішних фаєтонах. Звісно, за відповідну платню. Як би там не було, та повернімося до Національного музею.

Нині в його експозиції давнього українського мистецтва представлені унікальні пам'ятки іконопису XII—XVIII ст. Особливої уваги заслуговує збірка рукописів і стародруків, до якої увійшли краківські видання Швайпольта Фіоля (1491—1495 роки), празькі та віденські друки Франциска Скорини, майже всі видання Івана Федорова, Ставропігійського братства та Києво-Печерської лаври.

СКАРБНИЦІ МУЗЕЙНОГО ЛЬВОВА. ПРОГУЛЯНКА ЕСТЕТА

Музей "Русалки Дністрової"

Збірку мистецтва XIX—початку XX ст. складає спадщина класиків української образотворчості — Т. Шевченка, К. Устияновича, Т. Копистинського, А. Манастирського, І. Труша, О. Новаківського, О. Кульчицької, М. Бойчука, Л. Геца, М. Сосенка, П. Холодно-

го та його послідовників. Привертає увагу збірка українського мистецтва, яка налічує понад 2 тисячі експонатів.

Національний музей у Львові має чотири філії, розташовані за різними адресами. Про них варто згадати бодай кількома словами.

Пам'ятник М. Грушевському

Розташований у колишньому помешканні художника. Тут він жив і творив з 1946 по 1973 рік. Експозиція складається з меморіальної частини, а також репрезентує творчість митця від часу навчання в Краківській академії мистецтв до останніх днів життя.

В ОДНОМУ ДВОРІ ВИРОСЛИ ЮРІЙ БАШМЕТ І "АДІДАС"

Львівська галерея мистецтв (вул. Стефаника, 3).

Це — один із найбагатших музеїв України. Варто зауважити, що за часи Радянського Союзу на території України було знищено більшу половину культурних пам'яток. Нині понад 80 відсотків їх зосереджено саме у Львові. Якщо пощастить, то екскурсію галереєю проведе для вас її директор, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка Борис Возницький. Ми лише зауважимо, що нині її колекція налічує понад 55 тисяч творів образотворчого й декоративно-ужиткового мистецтва європейських і вітчизняних майстрів.

Ідея заснування галереї сягає кінця XIX ст., коли в середовищі львівської інтелігенції розгорнувся активний рух за створення музею західноєвропейського мистецтва. З цією метою 1902 року в міському бюджеті було затверджено статтю "На закупівлю творів мистецтва". На зібрані громадськістю кошти ініціативна група придбала частину експозиції. Крім того, львівський магістрат закупив декілька приватних збірок, серед яких високим художнім рівнем вирізнялася колекція подільського землевласника Івана Яковича. Її привезли до Львова у лютому 1907 року. Ця дата й вважається днем народження галереї. Ще донедавна в експозиційних залах можна було демонструвати лише до десяти відсотків збірки. Нещодавно цю проблему частково вирішено. Відділом Галереї став палац Потоцьких. Галерея має ще декілька філій.

Художньо-меморіальний музей Олекси Новаківського (вул. Листопадового Чину, 11).

1907 року будинок закупив уже згаданий Андрей Шептицький і пізніше передав його Національному музеєві для потреб українських митців. Так приміщення стало оселею та творчою майстернею Олекси Новаківського. У 1923—1935 роках тут діяв перший на західноукраїнських землях художній навчальний заклад — мистецька школа О. Новаківського. Після смерті художника в цього будинку змінилося кілька господарів. До 1971 року тут була майстерня видатного скульптора І. Севери. У березні 1972-го з нагоди урочисто відзначеного ЮНЕСКО 100-річчя від дня народження Олекси Новаківського у приміщенні майстерні відкрито художньо-меморіальний музей його імені.

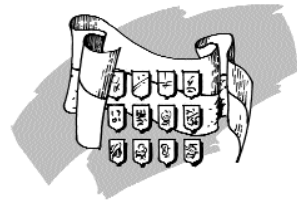
Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької (вул. Листопадового Чину, 9).

Музей розташований у колишньому помешканні художниці. В експозиції — малярство, графіка О. Кульчицької, декоративно-ужиткові твори, виконані за її проектами, а також архівні матеріали, фотодокументи й меморіальні речі.

Художньо-меморіальний музей Івана Труша (вул. І. Труша, 28).

Розміщений у будинку, зведеному художником 1910 року, в якому він мешкав і працював понад тридцять років. Експозиція складається з двох розділів. Перший присвячений формуванню особистості митця за період його плідної громадської діяльності; другий висвітлює мистецький доробок художника.

Художньо-меморіальний музей Леопольда Левицького (вул. Устияновича, 10/1).

Музей сакральної барокової культури (пл. Митна, 2).

Відкритий 1996 року в приміщенні пам'ятки архітектури (колишній костел кларисок). Збудовано у 1605—1607 роках за проектом архітектора П. Римлянина, фрескові розписи виконані 1670 року. В експозиції — 32 експонати, що представляють творчість відомого львівського скульптора XVII ст. Іоана Георгія Пінзеля. Він — автор скульптурних ансамблів для собору св. Юра, костелу св. Мартина, храмів Тернопільщини, творець школи барокової скульптури.

Каплиця Боїмів (пл. Катедральна, 2).

Зведена 1615 року на кошти купця Георгія Боїма як родинна усипальниця. Фасадна стіна вкрита суцільною кам'яною різьбою і нагадує об'ємний іконостас. У верхньому ярусі привертають увагу багатофігурні барельєфи на тему Страстей Господніх, постаті

Богоматір (друга половина XIV ст.), а також скульптура того часу — постать “Христа страждущого”.

Музей мистецтва давньої української книги (вул. Коперника, 15а).

Відкритий на території палацу Потоцьких 1997 року. В експозиції — українські стародруки, твори середньовічних видавців, друкарів і граверів. Один із залів відтворює атмосферу середньовічної друкарні.

Тильним боком музей виходить на затишну вуличку Ференца Ліста. У цьому будинку, щоправда, в різні часи, виросли дві львівські знаменитості. Всесвітньо відомий альтист Юрій Башмет інколи й нині навідується до рідного міста. Також у всьому світі відомі спортивні виробни фірми “Адідас”. Її засновником вважають вихованця цього ж двору Аліка Дасевича (від цього імені — й назва фірми). Скажете, легенда? Та не забувайте, ви у місті Лева, а воно — суцільна легенда.

ським зініціювала відродження на цьому місці церкви Святого Духа. Як і в багатьох випадках, на жаль, коштів на відновлення бракує. Наразі експозиція знайомить із оригіналами альманаху “Русалка Дністрові”, передумовами створення книги, історією її видання. Поруч — пам'ятник Маркіянові Шашкевичу.

МЕЛАДЗЕ ОФІРУВАВ 400 ДОЛАРИВ... КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ

Державний меморіальний музей Михайла Грушевського у Львові (вул. І. Франка, 154)

створено 2000 року напередодні Дня Незалежності. Розташований він у віллі, де разом із родиною протягом 1902—1914 років мешкав перший Президент УНР. У шести експозиційних залах висвітлюються практично всі етапи життя та колосальної праці видатного історика. Особливий акцент зроблено на львівському періоді діяльності М. Грушевського, коли повною мірою розкрився багатогранний науковий талант ученого-історика, літературознавця, професора Львівського університету. У меморіальних інтер'єрах — особисті речі, світлини, листи й документи Грушевського, оригінали видань вченого, періодика, добірка автентичних документів. Дев'ять зверхників — учасників шостого саміту президентів країн Центральної та Східної Європи — заклали на території музею меморіальний сад.

Львівський літературно-меморіальний музей Івана Франка (вул. І.Франка, 150—152).

У мальовничій місцевості Львова, поблизу Стрийського парку, стоїть будинок, до якого вже понад шістдесят років приходять люди, як до національної святині. У цьому будинку видатний письменник, учений, політичний та громадський діяч жив, написав свої кращі твори, тут перестало битися його серце, і звідси він пішов у безсмертя. Фонди музею налічують понад тридцять тисяч експонатів. Відтворено повністю робочий кабінет Івана Франка — його улюблену кімнату. Збереглися фортепіано, за яким сидів Іван Якович, робочий стіл, за яким, зокрема, написано поему “Мойсей”. Особливо цінними є особисті речі письменника: письмове приладдя, мереживна сорочка,

Галерея мистецтв

скринька для рукописів, рибальська сітка, виплетена ним особисто. Експозицію прикрашають малюнки художника Івана Труша — близького приятеля письменника.

Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької (вул. Соломії Крушельницької, 23).

Музей розташований на другому поверсі будинку, який 1903 року славетна співачка купила для своєї родини. У 1939-му будинок “націоналізували”, їй залишили квартиру № 4. Після Другої світової війни вона працювала у Львівській консерваторії. Померла 1952 року, похована на Личаківському цвинтарі. Її ім'я надано Львівському академічному театрові опери та балету. Екскурсія по музею — це своєрідна подорож у минуле, під час якої ви побуваєте в артистичному світі Соломії, разом із нею пройдете її життєвим шляхом, побуваєте на сценах найпрестижніших театрів, радіючи успіхам неперевершеної співачки. Ви переконаєтеся, що оперна прима, яка на початку XX століття стала символом досконалості та неповторності, володіла незвичайним драматичним талантом. Крім усього, була напрочуд вродливою жінкою. І, звичайно, почуєте неповторний голос Великої Співачки. Ще одна прикраса полягає в тому, що музей потребує капітального ремонту, а на нього, зрозуміло, теж бракує коштів. Як-так підтримують приміщення сучасні митці з різних куточків світу. Наприклад, співак В. Меладзе під час недавнього виступу у Львові офірував на ремонт музею славетної

Соломії Крушельницької чотирьох доларів.

Меморіальний музей Станіслава Людкевича (вул. Людкевича, 7).

Відкритий як філія музею Соломії Крушельницької 1996 року. Вдова маестро, Зеновія Штундер, передала під музей будинок видатного композитора, музикознавця, педагога і його архів. Особливість музею в тому, що вдалося повністю зберегти інтер'єр помешкання. На фасаді будинку — меморіальна дошка (автори — Василь і Володимир Одрехівські).

Взагалі, про маестро Людкевича ходять сотні різноманітних легенд-оповідок. Згадують, що він був неперевершеним гравцем у преферанс. І виграти в нього вдалося лише завдяки хитрості — опонент починав фальшиво наспівувати якусь мелодію, чим вибивав пана Станіслава з рівноваги. Або таке. Вперше Людкевич летів до Києва. Як і годиться інтелігентові, у Львові, де завжди дощить, перед трапом літака зняв калоші. Коли прилетіли до столиці, маестро зійшов трапом і здивувався: “Перепрошую, де мої “кальози?” Та найзапам'ятованішу фразу Станіслав Людкевич промовив у Львівській опері 1939 року під час так званих “народних зборів”, які мали проголосувати акт про “возз'єднання”: “Прийшли визволителі, і на то нема ради...” Прожив маестро понад сто років. До речі, нещодавно столітній ювілей відсвяткував і його учень, Микола Колесса. Та про нього зовсім інша розповідь...

Далі буде.

Музей “Арсенал”

апостолів Петра і Павла, вкриті філігранною різьбою колони.

Музей найдавніших пам'яток Львова (пл. Старий Ринок, 3).

Розташований у храмі Івана Хрестителя. Храм кілька разів перебудовувався. Стилзована реконструкція в неоготичному стилі (архітектор Захарієвич) виконана 1887 року. Змінна експозиція музею присвячена мистецьким творам, сакральним реліквіям, історичним документам, археологічним знахідкам. У експозиції також — одна з найстаріших ікон, створених на західноукраїнських землях. Збереглася донині Львівська

Музей “Русалка Дністрова” (вул. Коперника, 40).

Розташований у пам'ятці архітектури XVIII ст. — Святодухівській вежі. На цьому місці була церква Святого Духа та семінарія, де вчився засновник “Русалки Дністрової” Маркіян Шашкевич. Будівлі були знищені 1941 року під час німецького бомбардування. Минулого року ініціативна група на чолі з колишнім головою львівської “Просвіти”, лауреатом Національної премії імені Тараса Шевченка, нині професором Львівського національного університету імені Івана Франка Романом Лубків-

ГОСТИННА БРАМА ГАЛИЧИНИ

За багатовікову історію Львова через цю браму проходив різний люд. Доброзичливці та злодії, лицарі й шахраї, будівничі й завойовники... Німці, євреї, вірмени, греки, русини, поляки, австрійці, росіяни, татари, турки. Кожен — із власною метою. Кожного пам'ятають ці бруківки. Нині майже 815 тисяч мешканців княжого граду (80 відсотків українців, 15 — росіян, 2 — євреїв, 1 — поляків) пишуть нову сторінку в літописі Львова. І радо зустрічають гостей, більшість яких починає знайомство з нашим містом саме на пероні одного з найкрасивіших і наймодерніших вокзалів Європи. Запрошуємо і вас на святкування його столітнього ювілею.

Зберігаючи славні традиції середньовіччя, Львів аж до середини дев'ятнадцятого століття заслужено користувався славою одного з найбільших ярмаркових центрів Австрійської імперії, до котрої тоді належав. Велелюдний ярмарок періодично вирував навпроти підніжжя Святоюрської гори (на місці теперішнього собору Святого Юра). Найвигіднішим місцем для прибуття тодішніх комерсантів чи гостей на ярмарок міській владі видався вигін, де тепер знаходиться

залізничний вокзал. Саме тут 1861 року сотні селян із околиць та мешканці ремісничих кварталів підозріло й зачудовано розглядали перший паротяг із кількома вагонами, який, викидаючи хмари диму й пари, пригукотів із Перемишля. Тоді до приземкуватої дерев'яної споруди станції зайшли пер-

ші пасажери: кілька поважних панів і зо два десятки дрібних крамарів.

У Австрійській імперії згодом почала поширюватися думка про Львів як про столицю відсталого провінції, куди тягнулися невдахи-чиновники, всілякі авантюристи і збідніла знать, щоби зробити кар'єру, зби-

Львівському вокзалу — 100 років

ти капітал, перечекати недобрі часи. Це й тоді було правдою тільки почасти, бо інакше Львів не став би метрополією Королівства Галичини і Володимиря, що входила до складу імперії. Географічно й культурно місто завжди вважалося жвавим містком між Заходом і Сходом, економічно — своєрідною “помпою” грошей, товарів, послуг, новин. Без залізниці та поважного вокзалу такий обмін був неможливий.

Тож за проектом Садовського його спорудили 1904 року. За різних обставин вокзал тричі горів. Першого дня Другої світової війни його частково зруйнували німецькі бомби, за три роки — американські. Після кожного разу частково відновлювався. Нарешті 2001 року в рамках програми підготовки до сторіччя почалася ґрунтовна реставрація та модернізація. Нині саме Львівський вокзал, набувши первісного зовнішнього вигляду та надбавши найсучасніших сервісних ознак, вважається одним із найкрасивіших у Європі. А свято на честь ювілею споруди завершилося, як і сто років тому. Знову просигналив старий паротяг, наповнюючи довкілля хмариною диму та пари, й вирушив у далеку путь. Зеленого вогника!

● Матеріали підготував **Олесь ГАНУЩАК**

ЕНЕРГЕТИКА

За даними Держком-енергозбереження, енергетична ємність внутрішнього валового продукту, який зараз створюється в Україні, ще не зменшилася навіть до рівня 1990 року; вона становила 0,78 кг умовного палива на гривню у 2003 році в порівнянні із 0,76 кг/грн 1990 року, що було чи не найгіршим у світі показником ще тоді. Розвинені ж країни світу витрачають ресурсів майже на порядок менше. Боротьба за енергетичні ресурси планети йде паралельно із щедро заохочуваною роботою над створенням надзвичайно ефективних енергетичних технологій, які істотно поліпшують показники енергоспоживання, змінюють його структуру в бік відновлюваних джерел і суттєво поліпшують стан довкілля.

Чи не найпередовішою технологією енерговиробництва нині вважається паливно-комірчана (в тому числі на цирконієвій кераміці). Її принцип полягає у виділенні електронів під час згоряння палива. Причому, електрику отримують без проміжних перетворень, — фігурально кажучи, “заганяють” полум’я в електричний провід.

Паливні комірочки визнані одним із найвищих пріоритетів світу, ними опікуються перші особи розвинених країн. Лідерами у впровадженні паливно-комірчанних технологій є Канада та США, де, наприклад, Конгресом уже прийнято (в 2001 році) закон S.883, який прямо пов’язує енергетичну незалежність та безпеку країни з паливними комірками. Закон S.883 зобов’язує уряд США перевести до 2011 року живлення урядових установ з існуючих на паливно-комірчані станції загальною потужністю 20 МВт, а весь парк автомобілів та автобусів — на паливно-комірчані двигуни. На виконання цього завдання на 2002—2004 рр. виділено 280 млн. дол. При цьому наголошується, що поставачальниками вказаного

обладнання мають бути виключно виробники США.

Розвинені країни йдуть до енергетичної незалежності... І як це не парадоксально звучить, енергетично незалежною є не та країна, яка має великі поклади й запаси енергетичних ресурсів. Вона від них дуже залежить, бо існує тільки за їхній рахунок. Уявіть собі, що буде з Росією, коли покупці відмовляться від її нафти та газу, або ж перервуться шляхи постачання цих енергоносіїв до споживачів, — з чого вона буде жити? Їсти нафту? Тому вона й учепилася в Україну, з якої “добуває” їжу та інтелект.

Коли енергетикою країни керували Ющенко та Тимошенко, ідея паливно-комірчанних технологій ними була гаряче підхоплена. Вони запропонували терміно-

лений Чехословацькою Академією Наук до Нобелівської премії.

За часів Шелеста Кабмін України своєю спеціальною постановою № 67 заснував у 1962 році спеціалізовану паливно-комірчану лабораторію, яка до 1980 року створила електричні генератори потужністю 200 Вт, 1 та 5 кВт і разом із Черкаським “Ротором” розпочала працювати над створенням гібридного паливно-комірчаного автомобіля — саме того, який зараз в Америці став популярним...

Застосування паливних комірочок дає змогу скоротити на 30—50 % споживання газу при виробництві електричної енергії та на 17,9 млн. тонн зменшує витрати умовного палива вже у 2015 році, що дасть змогу повністю покрити потребу в газі в обсязі

цію на 50 %, азоту, сірки й інших речовин — у сотні й тисячі разів, довівши їх практично до нуля.

Комірчана технологія виробництва електроенергії, крім зміцнення незалежності на рівні держави, забезпечує енергетичну незалежність на рівні окремого мікрорайону, села, будинку, сім’ї у випадках, коли перебої з енергопостачанням можуть призвести до економічних збитків або загрожує здоров’ю та безпеці людей. Ця технологія забезпечує споживачів високоякісною електричною та тепловою енергією, виробленою за місцем споживання, — там, де відсутня відповідна інфраструктура або її будівництво обходиться дуже дорого. Водночас ця технологія сприяє зменшенню витрат (мінімум на

15 %) на транспортування енергії через споживання електричної енергії та супутнього тепла для виробничих процесів, обігрівання приміщень та кондиціонування повітря на місці їх виробництва, а також зменшенню собівартості виробництва електричної та теплової енергії на 20—30 %, запобігає втратам при пікових навантаженнях та стрибках напруження.

Для виробництва електроенергії із застосуванням паливно-комірчанних елементів можуть використовуватися будь-які горючі матеріали.

Для виробників перехід на цирконієві комірочки забезпечує продукування втричі більшої кількості енергії з одиниці палива й поліпшення якості електричної енергії (коли палив-

но-комірчані станції використовуються як регулятори пікових навантажень) у існуючій системі централізованих стаціонарних станцій.

Україна має шанс стати потужним експортером паливно-комірчанних енергетичних установок на швидко зростаючі світові ринки, які ще не мають мереж ліній передачі, з потребою в 550 ГВт нових генеруючих потужностей до 2010 року. Заміни потребують також 50—60 ГВт існуючих потужностей на рік.

Крім паливних комірочок, є й інші важливі джерела енергії, інколи не до кінця зрозумілі. Електротехнічні журнали пишуть, що у Швейцарії, в громаді Метерніха, з 80-х років минулого сторіччя працюють якісь пристрої, що забезпечують побутові потреби селища сумарною потужністю 750 кВт.

Громада “раз і назавжди” вирішила свої енергетичні проблеми, вигнавши за поріг як органічне паливо, так і всі міфи про “енергетичну кризу”. Секрет генератора селищною комуною не розкривається. На думку членів комуни Метерніха, “...людство ще не готове до використання такого невичерпного джерела енергії”.

І якщо швейцарський досвід є поки що секретом, то паливні комірочки вже йдуть по шляху нестримної комерціалізації, показуючи, що для таких країн, як Україна, з її помірним кліматом і сприятливими для вирощування рослин умовами, поняття “енергетичної кризи” також має бути викинуте на смітник історії. Бо доки є Сонце, доки є Земля, доки є роботящі й тьмуші люди, — енергетичної кризи не буде. Допоможуть тут і вітряки, й сонячні батареї, які в поєднанні з паливними комірками справді будуть і безперервними в роботі, й екологічно безпечними.

Українці мають усі можливості для забезпечення власної енергетичної незалежності.

• **Олександр ВАСИЛЬЄВ**, професор, доктор технічних наук

Як і за колоніальних часів, українська економіка все ще є дуже “енерговитратною”. Гасло “енергозбереження” є скорше чиновницьки-ритуальним, ніж заклик до дії на користь громади. Із звіту в звіт кочують фрази, що Україна споживає близько 180—210 мільйонів тонн умовного палива, що Україна є енергодефіцитною країною, бо покриває свої потреби в енергії з власних ресурсів тільки на 53 % та імпортує 75 % природного газу і 85 % сирої нафти та нафтопродуктів.

во розробити програму розвитку енергетики країни на основі паливних комірочок та її природних переваг... На жаль, вони не встигли довершити цю справу за час свого перебування біля економічного керма країни. Ще в 1953 році в Одеському університеті ім. Мечникова роботи щодо паливних комірочок започаткував геніальний Оганес Давтян, який входить до п’ятірки паливно-комірчанних лідерів світу і який ще в 1946 році видав першу в світі книгу про паливно-комірчане явище, і за свої роботи в галузі паливних комірочок був представ-

32,2 млн. тонн, що визначено Національною енергетичною Програмою.

Перехід на комірчану технологію зменшує вартість електричної енергії на 20—30 %, сприяє суттєвому збільшенню частки споживання власного вугілля та сірководню, чим істотно зменшує залежність України від зовнішніх поставальників нафти й газу та у 2—4 рази підвищує ефективність використання палива автомобільним транспортом.

В екологічному плані комірчана технологія дає можливість скоротити шкідливі викиди оксидів вугле-

...ВАТИЗАЦІЯ

Щоправда, такий досить поширений підхід до вирішення справ громадян абсолютно не стоюється підходу до вирішення справ самої влади. Особливо, якщо головною справою влади є боротьба (знову боротьба!) за збереження себе при владі. Боротьба, звичайно, проти власного народу і за його рахунок.

А рахунок нині пішов на мільярди. Згідно з офіційними намірами нинішніх правителів, що знаходять своє відображення, зокрема, у планах приватизації, в Україні було передбачено на 2004 рік продаж акцій державних підприємств на суму 2 млрд. грн. Це становить близько 4 % від усіх надходжень до державного бюджету. Проте фактично цього року вже продано об’єктів української державної власності на суму 8 млрд. грн., що становить близько 15 % загальної суми надходжень до державного бюджету.

Мало того, за повідомленням прес-служби Фонду державного майна України, найближчим часом планується збільшити суму щорічної виручки від продажу україн-

Якщо зараз ви спробуєте звернутися до якоїсь державної інстанції по захист своїх громадянських прав, то вам можуть дуже довірливо порадити зачекати закінчення виборів. І зрозуміло, чому — вирішення вашої проблеми залежатиме від того, хто прийде до влади.

ських державних підприємств до 13 млрд. грн., що становитиме майже четверту частину надходжень до державного бюджету України.

На продаж виставлено об’єкти холдингової компанії “Укррудпром”: Докуцаївський флюсо-доломітний комбінат Донецької області (пакет акцій на 90,57 % вартості статутного фонду підприємства), промислово-виробниче підприємство “Кривбасвибупром” Дніпропетровської області (пакет акцій 93,16 % вартості статутного фонду) і Новотроїцьке рудоуправління Донецької області (пакет — 89,92 %).

На організованій із цього приводу пресовій конференції і пізніше, виступаючи на 5-му телеканалі, голова Фонду держмайна **Михайло Чечетов** не приховував свого задоволення: “*Темпи цієї роботи повинні нарощуватися, бо через приватизацію збільшуються інвестиції... Ви дивіться — минулого року в*

нас було інвестицій на 1 млрд. доларів США, цього року — вже 1,6 млрд. доларів США. Інвестиції забезпечують перспективу розвитку економіки лише через продаж. Тому те прискорення, яке буде закладено саме цього року через приватизацію, гарантує позитивну динаміку розвитку економіки і в наступні роки”.

Приємні для вуха кожного патріота слова “прискорення”, “позитивна динаміка економіки”, “перспектива розвитку”, які ми чуємо в контексті подій, пов’язаних із багатоаспектними маніпуляціями влади під час виборчих перегонів, якось ще більше настожують, ніж заспокоюють.

Адже проста логіка господарських стосунків учить нас, що в цей непевно-хисткий період, коли ще не відомо, чим закінчиться протистояння суспільства та можновладців, інвестувати гроші в невизначене майбутнє, як мінімум, нерозумно.

Проте пан Чечетов переконаний, що саме зараз, коли, як він вважає, “ситуація в Україні характеризується політичною стабільністю і фантастичними темпами зростання”, розпочався справжній бум продажу державної власності, бо бажаних купити об’єкти, вартість яких обчислюється мало не мільярдами, стає дедалі більше.

М. ЧЕЧЕТОВ: “У мене зараз телефон червоний від дзвінків західних інвесторів, які хочуть купити “Укртелеком”, Одеський припортовий завод та інші об’єкти”.

Отже, набирає темпів великий осінній розпродаж, який примушує нас принагідно нагадати, що МВФ, гальмуючи надання Україні кредитів за програмою стенд-бай, висував претензії щодо непрозорості проведення приватизації в Україні.

Голова Комітету ВР із питань бюджету **Петро Порошенко** не поділяє оптимізму пана Чечетова:

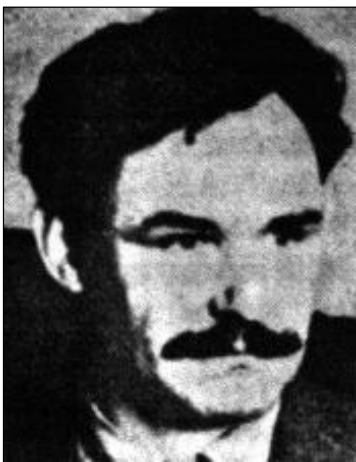
“Гроші, виручені від продажу підприємств, найірогідніше, підуть поза бюджетом. Врятувати ситуацію можна лише одним способом: спрямувати ці гроші на погашення боргів — зовнішніх і внутрішніх. А за рахунок цього утриматись від позичання нових кредитів, щоб наступного року хоча б скоротити витрати за статтею “Обслуговування та погашення державного боргу”. Наразі цей уряд піклується лише про одне — розпродати всі інвестиційно привабливі об’єкти до 31 жовтня”.

А куди пішли гроші, виручені від уже проданих об’єктів? Зі слів голови Фонду держмайна, — на соціальні програми. Тобто, переважно, на затикання поточних дірок із соціальних виплат — проїли гроші, виручені за продаж підприємств, котрі повинні давати прибуток упродовж десятиків років.

На думку опозиційних депутатів ВР, гроші від продажу державних підприємств підуть на підтримку кандидатів від влади.

• **Стефан КОСТКА**

НАШ КАЛЕНДАР

Іван СВІТЛИЧНИЙ, талановитий літературознавець, літературний критик, поет, перекладач. Народився 20 серпня 1929 року в с. Половинкине на Луганщині в родині колгоспників. Після закінчення Харківського університету І. Світличний успішно займається науковою працею, у 1952 р. вступає до аспірантури, публікує ряд літературознавчих статей у періодичних виданнях. Духовний лідер національно-демократичного руху 1960—70-х рр., автор самвидавного документа “Українські юристи під судом КГБ”, член міжнародного PEN-клубу (1978), лауреат премії імені В. Стуса (1990), Державної премії України імені Т. Шевченка (1994, посмертно). Вперше І. Світличного заарештували 1965 р., через вісім місяців відпустили. У 1972 р. його знову було заарештовано й засуджено. Порятунком і самоутвердженням у в’язниці стали для нього “Гратовані сонети”, своєрідний тюремний щоденник. “Поезія — свобода серця”, — саме так розпочинається один із сонетів І. Світличного. Вірші були для нього тим притулком душі, який дозволив зберегти свободу в неволі, гумор — у безнадії. Із заслання Іван Світличний повернувся інвалідом. Помер у 1993 році.

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ — знаний в Україні й світі науковець, державний, політичний і громадський діяч. Народився 25 серпня 1940 р. в селі Новосілки Демидівського району Рівненської області. Проїшов шлях від молодшого наукового співробітника до заступника директора з наукової роботи, а в 1991 р. став директором Інституту літератури НАНУ, працював у парламенті, був віцепрем’єр-міністром в українському уряді. Член Співки письменників України. Автор багатьох книжок із літературознавства, літературної критики та великої кількості статей із наукової та суспільно-політичної тематики.

• Підготувала **Олена БРЕЗІЦЬКА**

Олександр Пушкін залишив по собі рядки, які примушують сумніватися навіть фанатично переконаних адептів російської імперіалістичної ідеї:

*Без милої вольности и славы
Склоняли долго мы главы
Под покровительством*

*Варшавы,
Под самовластием Москвы.
Но независимой державой
Украине быть уже пора:
И знамя вольности кровавой
Я подымаю на Петра.*

Більш чи менш скептично сприймаючи сучасні українські реалії, ми все ж, здається, сприйняли ідею необхідності йти шляхом створення правової держави. Відтак, відкинувши емоції, подивимося з правової точки зору на рішення гетьмана виступити проти російського царя.

Відносини правителів Війська Запорозького (як тоді називалася підвладна гетьманам українська держава) із російськими монархами базувалися на основі двосторонніх договорів, які укладалися щоразу при обранні нового гетьмана. Такі договори називали ще статтями. При обранні Івана Мазепи козацькою радою 25 липня 1687 р. було укладено “Коломацькі статті”. Свою назву вони отримали від місця розташування українських та російських військ — поблизу річки Коломак. Це був договір гетьмана та старшини з царями Іваном І Петром Олексійовичами та царівною Софією.

Формально Коломацький договір підтверджував договір 1654 р., укладений Богданом Хмельницьким та Москвою, але, насправді, містив ряд положень, які суттєво відрізняли ці документи. Його статті продовжували практику накопичення тез у договорах, які укладалися гетьманами з російськими царями протягом другої половини XVII ст., які щораз погіршували правове становище України. Так, договір ще більше обмежував права гетьмана в питанні розпорядження державними землями, підтверджував заборону самостійної зовнішньої політики, обмежував можливості Війська Запорозького самостійно обирати й знімати гетьмана, закріплював право старшини й зобов’язував її слідувати за діями гетьмана. Вперше в цих статтях було поставлено питання про необхідність ліквідації національної окремішності українського народу.

Згідно з договорами такого типу, підданий обіцяв монархові вірну службу, а монарх зобов’язувався боронити підданого, поважати його права та права його країни. Якщо монарх нехтував своїми зобов’язаннями, то підданий мав право повстати проти нього.

З боку Івана Мазепи, попри певні підозри його в таємних зв’язках із закордоном чи навіть плануванні різних антимосковських акцій, спостерігалася лояльність у ставленні до Москви. Тут треба зазначити, що звинувачення гетьмана в безоглядній службі Російській державі аж до переломного моменту в 1708 р. не мають під собою жодних підстав. Так, гетьман утілював у життя інтереси царів, але лише до тієї міри, аж поки вони були корисними Україні. Він поводив себе як політичний керівник своєї країни, захищав її інтереси, підштовхував Москву до прийняття рішень, вигідних для української держави. Майже щорічно козацьке військо брало участь у воєнних заходах росіян, спочатку в боротьбі з Османською імперією, а потім проти Швеції та Польщі.

Зовсім іншу картину спостерігаємо з боку Москви, яка, використовуючи українські збройні сили на віддалених театрах воєнних дій, залучала їх до виконання невластивих їм справ, до того ж, у незвичайно важких умовах. Деда-

лі більше навантаження лягало на населення України. А під час Великої Північної війни Петро I пообіцяв своєму союзникові — польському королю Августу II віддати Правобережжя, надалі плануючи зміну внутрішнього устрою України, перетворення козацького війська в регулярні збройні сили, підвладні Москві, скасування гетьманської посади та посади генеральних старшин. Таким чином, ігнорування укладеної угоди давало Івану Мазепі правові підстави для розриву договору з Росією та пошуку більш зручної форми політичного існування Війська Запорозького. У ситуації, яка склалася в 1708 р., з приходом шведської армії, для залишеної напризволяще України перехід на бік Карла XII видавався єдиним можливим способом збереження територіальної цілісності української держави та політичного устрою, забезпечення фізичного існування населення.

Говорячи про ту чи іншу мету керівника країни, доречно було б приділити увагу його політичним ідеалам. Який лад був зразком для Івана Мазепи, яким він хотів бачити політичний устрій Війська Запорозького? Відповідь на ці пи-

тання змогли б багато чого пояснити в діях гетьмана. Широко розтиражованою нині є думка, що взірцем, до якого прагнув гетьман, був устрій Речі Посполитої. Аргументується це, насамперед, тим, що Іван Мазепа виріс в умовах політичної системи цієї держави, вона була йому близька та зрозуміла. Проте уважний розгляд тодішніх політичних реалій приводить до висновку, що така точка зору є помилковою. Задамо собі питання: чи може для нас бути ідеалом господарство сусіда, яке перебуває в стані катастрофічного занепаду? А саме в такому стані була Річ Посполита, сили якої було рішуче підірвано в другій половині XVII ст. Відомими є документи, в яких зафіксовано, що Іван Мазепа вважав, що Польща рухалася до занепаду.

У той же час омріяним зразком держави для всієї Європи була Франція, очолювана “королем-сонцем” Людовіком XIV, який зосереджував у своїх руках всю повноту влади. Франція була найпотужнішою країною, яка претендувала на панування на континенті. Домогтися такого ступеня концентрації влади у своїх руках прагнули й польські королі. Не будемо тут зупинятися на рівні освіченості українського гетьмана, його орієнтуванні в міжнародних справах — речах, які не потребують доказів. Згадаємо, натомість, що факти говорять про значну увагу його до політики Версале та шанобливе ставлення до особи французького короля. До цього ж

додамо, що за роки гетьманування Івану Мазепі вдалося здолати дуже серйозні намагання позбавити його булави, натомість досягти значного рівня концентрації влади у своїх руках.

Разом із тим відомо, що потенціал Війська Запорозького не дозволяв йому існувати самостійно. Пошук протекції, зумовлений неможливістю власними силами протистояти зовнішнім силам, часто, як і в 1708 р., пояснюється зрозумілим прагненням зберегти наявний рівень політичної свободи, що було необхідно для подальшої боротьби за незалежність.

Поширеним є закид, що Іван Мазепа хотів віддати Україну Польщі. Але як у такому випадку ставитися до його тривалої політики щодо Речі Посполитої, яка проводилася ще до того, як виникла можливість союзу з Карлом XII та його ставлеником польським королем Станіславом Лещинським? Гетьман у міру своїх можливостей намагався впливати на збільшення контролю за Правобережжям, яке перебувало під владою Речі Посполитої. Його дії не викликали сумнівів у бажанні при слушній нагоді поширити свою владу на цю частину Украї-

23 серпня 1992 року, дотримуючись усіх канонічних норм і настанов Церкви, Українська Православна Церква Київського патріархату урочисто зняла анафему з гетьмана України Івана Мазепи, накладену на нього Російською Православною Церквою за наказом Петра I.

Той наказ і його виконання свідчать про те, що РПЦ ще за тих петровських часів набула ознак політичної організації, яка чітко відпрацьовувала імперські настанови правлячої верхівки.

ни. Саме до цього І. Мазепа схиляв російського царя, пропонуючи йому прийняти під свою владу Семена Палія з контрольованою останнім територією та допомогти йому ефективно протистояти полякам. Зрозуміло, що реальним володарем Правобережжя за такого розвитку подій став би Мазепа, а Палій потрапив би під його владу. В 1704 р., за розпорядженням Петра I гетьман з військами вступає на територію Правобережжя і, фактично, об’єднує Україну. Така політична лінія ніяк не може свідчити про те, в чому Івана Мазепу вже за кілька років буде обвинувачувати російська пропаганда, — в намірах передати Українську державу під владу поляків.

З документальних джерел відомо, що серед української старшини на початку XVIII ст. визрівали ідеї про збереження автономного статусу України чи то в складі Польщі, чи то під владою Османської імперії. Для гетьмана також була цікавою давня ідея існування об’єднаної України у формі Великого князівства Руського під зверхністю польського короля. Тому І. Мазепа входить у таємні постійні контакти з прихильниками шведської партії в Речі Посполитій, але не поспішає робити вирішального кроку.

Історики змогли реконструювати зміст двох договорів, укладених Іваном Мазепою з Швецією та Польщею в 1708 р., що дає можливість говорити про політичні перспективи України в разі пере-

Постаті

НЕЗАБУТНІ

моги шведської армії над росіянами. Українсько-шведський договір носив попередній характер і стосувався лише воєнних питань. Натомість договір із поляками передбачав об’єднання України (Лівобережжя та Правобережжя) з Польщею на правах, які мало Велике князівство Литовське. Вважається, що цей договір був тактичним маневром, який забезпечував Україну від розорення в разі перемоги шведів, а також забезпечував необхідний мінімум прав у політичній системі Речі Посполитої. Швеція ж мала гарантувати українцям політичні права, зазначені в договорі з поляками.

Навесні 1709 р. було укладено нову українсько-шведську угоду, згідно з якою мало бути створене Українське князівство на чолі з Іваном Мазепою з усіх українських земель, які входили до складу Росії, під протекцією Швеції. При цьому мали бути поновлені всі козацькі права й привілеї.

Однак ряд несприятливих обставин, а також тактичні прорахунки антиросійської коаліції — шведів, поляків та українців, до певної міри й самого гетьмана, рішучі заходи Петра I не дали змоги реалізувати задумане. Потерпіла поразку ще одна спроба української політичної еліти добитися відновлення суверенітету Української держави.

Історики встановили, що дії Івана Мазепи мали цілий ряд аналогій у Східній Європі. Це виступи лівонців на чолі з Іоганном Рейгольдом фон Паткулем проти Швеції; угорців, очолюваних Ференцом II Ракоці, проти Габсбургів; Станіслава Лещинського проти Августа II в Речі Посполитій; молдавського господаря Димитрія Кантемира проти турецького султана. У всіх цих виступах шлося про прагнення знати захистити те, що в Україні називали “давніми правами та вольностями”.

Як стверджував видатний мислитель епохи Відродження Нікколо Макіавелі, в завойованих республіках “ніколи не помирає і не може померти пам’ять про колишню свободу”. Росія перемогла під Полтавою. Шлях до ліквідації української волі було розчищено. Але Росія рішуче програла раніше — тоді, коли Іван Мазепа звернувся до свого війська із закликом перейти на бік шведів, щоб виступити проти Росії. Враження від уроку, який Україна дала Москві, пережили століття. Більше ніколи Російська держава не була й не буде певна того, що можна зневажливо ставитися до почуття національної гідності українців.

Нині, без сумніву, маємо сприймати Івана Мазепу як національного героя. На жаль, усвідомлення цього в Україні розвивається надто повільно. На цьому тлі цікавим є сприйняття гетьмана за кордоном. Наведемо лише один приклад. Ще в XIX ст. в румунському місті Галац, де був похований Мазепа, існувала вулиця його імені. Після перепланування зміст вулиці в минулому столітті в місті з’явилися житлові квартали Мазепа-1 та Мазепа-2. А на початку травня цього року під патронатом румунського уряду та посольства нашої держави в Румунії в Галаці було відкрито пам’ятник гетьману. Чи не час подумати про увіковічнення особи видатного діяча в Києві, що, врешті, стане символом визнання його діянь? Ми повинні остаточно розтопити лід відчуженості та нерозуміння щодо особи того, хто сміливо виступив за волю України проти російської потуги і чий приклад досі є надзвичайно актуальним.

• **В’ячеслав СТАНІСЛАВСЬКИЙ**, ст. науковий співробітник Інституту історії НАНУ

ГОРТАЮЧИ КАЛЕНДАР

19 серпня православні християни відмічають велике дванадцяте (одне із дванадцяти) свято — Преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа.

Згідно з євангельським переказом, Ісус Христос відкрив своїм учням, що Він має йти до Єрусалима, зазнати багато страждань від старійшин, первосвященників і книжників, бути убитим і на третій день воскреснути. Через декілька днів по тому Ісус звів трьох апостолів — Петра, Якова та брата його Івана — на гору Фавор і преобразився перед ними. Ось як описано це в Новому Завіті: «І Він перед ними преобразився: обличчя Його, як те сонце, засіяло, а одежа Його стала біла, як світло. І ось з'явилися до них Мойсей та Ілля, й розмовляли з Ним. ...І ось голос із хмари почувся, що казав: «Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав. Його слухайтеся!»» (Євангеліє від св. Матвія, 17:2—5)

У ту ніч на горі Фавор Ісус Христос у Своїх молитвах до Отця Свого Небесного являє своїм уч-

ЗОЛОТІ ЯБЛУКА СПАСА

ням Божественну сутність Свою, всю славу Своєї святості, таким чином зміцнюючи їхню Віру та їхній дух, адже знав, через які випробування Йому та їм незабаром доведеться пройти, знав, що зустрінуть нерозуміння, страх та глузування, проповідуючи світові Слово Боже.

Пророки Мойсей та Ілля символізують межу між двома світами і доводять, що Христос панує однаково між живими й мертвими, і сам Отець Небесний підтверджує це.

З VI ст. це свято урочисто від-

фото О. Цецяури

значається Східною Церквою під назвою Господнього Преображення, з часу, як св. Єлена, мати цесаря Костянтина Великого, збудувала храм на горі Фавор на честь Господнього Преображення.

Це свято в народі називають Другим Спасом. А ще Спаса назива-

вали святом урожаю. Воно припадає на середину серпня, коли дозрівають овочі й у повітрі вже чувається запах наближення осені. Згідно з дохристиянською традицією, цього дня приносимо святити до храму яблука, груші, сливи, букети квітів, засушеного зілля, ке-

тяги калини та горобини. Дані Господом плоди земні несемо Господу нашому на благословення.

Найбільшою популярністю та шаную користуються яблука, звідси й третя назва свята — Яблучний Спас. Існує повір'я, що в цей день Мати Божа роздає діткам на тому світі золоті яблука, а тим, чиї батьки не дотримувались яблучного посту, не дає. Каже: «Твоє яблуко свиня з'їла».

Особливо готуються до цього дня пасічники. Їм треба освятити вулики, пригостити медом сусідів, особливо сиріт та немічних. Знахарки востаннє заготовляють лікарські трави: «Діва Марія це зілля сіяла, а Спас поливав — нам на поміч давав».

Як кожне християнське свято, Спас увійшов у приказки та повір'я: прийшов Спас — пішло літо від нас; Спас — усьому час; прийшов Спас — бери рукавиці про запас; як прийде Спас, то кошарам урветься бас, а як прийде Пречиста — забере їх нечиста.

Підготувала
Олена БРЕЗІЦЬКА

РЕПОРТАЖ НА ТЕМУ

У середині останнього місяця літа (14 серпня) розташувалося православне свято із солодким присмаком — Походження чесних древ Животворящего Хреста Господнього, який у народі відомий як Медовий Спас (або Спас на воді). Цього ж числа в Києво-Печерській лаврі до свята відкрилася виставка-ярмарок «Медовий Спас». Численні відвідувачі мають змогу ознайомитися з великою експозицією, в якій — ікони, ладан, свічки, православна література, аудіо- й відеопродукція, програми поїздки до монастирів, лікарські трави тощо. Усього ж, уся продукція вивчена.

Значну частину виставки (відповідно до назви) займають дзбани, сулії, горщики, баночки з ароматним золотистим медом — головним атрибутом свята Спаса. Медовим Спасом називається з кількох причин. Вважається, що з цього дня бджоли перестають носити взяток. Крім того, маленькі трудівниці більше не хочуть віддавати людині свій продукт, тому, щоб витягнути останню в цьому році медову порцію,

СВЯТО ЗІ СМАКОМ МЕДУ

пасічникам доводиться ламати стільники. А споживати мед краще, починаючи саме від Спаса, бо до цього свята немає на те Божого благословення. Взагалі ж, цей бджолиний виріб у багатьох народів, починаючи з сивої давнини, вважався божес-

твенним. Ще в Київській Русі мед був не тільки важливим елементом харчування, а й цінувався не менше за гроші, й за нього можна було виміняти будь-що.

У давнину мед вважався дієтою довголіття. Мед не назвеш ліками, зате він — надзвичайно потужна профілактика, яка примушує якісно та зладжено працювати всі органи. Усі мікроелементи, які містяться в меді, кожен по-своєму, позитивно впливають на організм людини. Мед нормалізує обмін речовин, стимулює імунну систему, відновлює енергію, і це далеко не повний перелік його надзвичайно корисної для людини дії. Для наших предків мед узагалі був панaceaю, ліками від усіх хвороб.

Походжаючи виставкою та куштуючи мед із різних регіонів — Полісся й Поділ-

ля, Черкащини й кіровоградських степів, справді починаєш вірити в божественне походження цього продукту та його унікальні властивості. Вишукані бурштинові кольори від темно-коричневого до світло-жовтого, аро-

й особливості смаку. А різновидів меду, виявляється, надзвичайно багато. Квітковий, акацієвий, липовий, гречаний, соняшниковий... Наприклад, «збірні» квіткові меди — це справжні «коктейлі» з багатьох лікарських рослин, тому такий мед вважається найкориснішим. А мед із рослини аморфи, що має аромат суданської троянди, особливо корисний для людей із серцевими захворюваннями. А крім меду, на виставці можна придбати інші корисні продукти бджільництва — стільники, маточкове молочко, прополіс, квітковий пилок, віск.

Тож, зустрівши свято Спаса, смакуйте на здоров'я цілющим рідким «золотом» сонячного кольору.

Мед куштували
Катерина ТАРЧЕВСЬКА та Ганна ОБОРСЬКА (фото)

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

В. о. головного редактора Євген Голибарт.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка:

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

РЕЗОНАНС

Хоча державні телеканали й газети вперто мовчали про перешкоди на шляху лідера “Нашої України”, але ніхто не прогнозував, що справа може зайти настільки далеко.

Під час перебування Віктора Ющенка біля підніжжя кримської гори Ай-Петрі стало очевидно, що за кандидатом у президенти здійснюється цілеспрямоване стеження. Як повідомляє сайт www.razom.org.ua, троє “шпигунів”, що розміли під спекотним кримським сонцем, були помічені оточенням Ющенка й невдовзі стояли перед народними депутатами та співробітниками управління державної охорони, які відповідають за безпеку Віктора Ющенка. Один із них намагався втекти, але йому це не вдалося. Невдовзі були викликані правоохоронці. Спочатку затриманий стверджував, що його перебування поруч із кандидатом у президенти є “фатальною випадковістю”, та потім урешті показав своє посвідчення, що підтвердило його причетність до правоохоронних органів. Тут-таки виявлено й мікрофони цілеспрямованої дії та автомобілі, нашіпговані спецтехнікою. Зокрема в автомобілі зловленого за руку представника МВС було виявлено шість пар номерних знаків на машину, радіостанції, фотоапарат,

ВЛАДА ПУСКАЄ В ХІД КАМАЗИ

Раніше, відповідаючи на запитання про шляхи протидії адміністративному тиску й використанню засобів масової інформації з метою перемоги на виборах-2004, представники опозиційних сил, зокрема “Нашої України”, наголошували на тому, що єдиним шляхом донесення правди до пересічних українців є спілкування з ними віч-на-віч. Тому можна було очікувати, що під час всеукраїнського передвиборного турне опозиційного кандидата на президентську посаду Віктора Ющенка влада на місцях, керована найвищими посадовцями нашої держави, усіляко намагатиметься знівелювати позитивний ефект від безпосереднього спілкування з виборцями.

дві відеокмери, перепустки на безконтрольний проїзд через усі пункти проходження, щоденник спостережень та безліч інших цікавинок. Пізніше, під час перегляду відеокaset, що були знайдені в автомобілі “шпигунів”, виявилось, що на плівках фіксувався чи не кожен крок Ющенка, включно з моментами, коли він відпочивав у колі родини. Очевидно, що фраза шпигунів “240-й! Потрібно зняти всіх, із ким він буде зустрічатися!”, яка супроводжувала оперативну відеозйомку лідера “Нашої України” в той час, як він перебував із рідними на катері, обідав у ресторані на набережній, суперечить запевненням керівництва МВС про те, що насправді правоохоронцями здійснювалося не шпигування, а “забезпечення громадського порядку та безпеки кандидата в президенти”.

“Арсенал” в автомобілі шпигунів

За словами народного депутата Миколи Катеринчука, депутати блоку “Наша Україна” звернулися до Генеральної прокуратури з вимогою порушити кримінальну справу за фактом стеження. В іншому випадку, буде подано позов проти тих офіцерів міліції, які стежили за Ющенком. Сам же лідер “Нашої України” ініціює позачергове скликання парламенту з метою розгляду питання порушення виборчого законодавства з боку кандидата від влади та виноситиме на розгляд парламенту питання відставки міністра МВС Миколи Білоконя.

Як виявилось, історія в Криму була лише однією з перших “ластівок”. Під час проїзду Віктора Ющенка по Херсонській області разом із групою підтримки попереду “вигульнув” КамАЗ. Коли

опозиційний кандидат почав обганяти вантажівку, вона несподівано почала перекривати дорогу. Згодом водій повідомить про те, що він просто об’їжджав велосипедистів. Робив він це, як виявилось, трічі. Третього разу автомобілю Ющенка вдалося “проскочити”, але, за словами народного депутата Євгена Червоненка, який супроводжував лідера “НУ”, КамАЗ притиснув автомобіль до обочини. І лише завдяки вмілим водійським якостям кандидата в президенти й тому, що біля дороги не було дерева чи інших перешкод, не сталося надзвичайного. Пізніше Червоненко на своєму “джипі” обігнав вантажівку і став уперек дороги. Водій вантажівки від екстреного гальмування ударився губою об кермо. Згодом він заявить про те, що його нещадно побили люди з

оточення Ющенка, а правоохоронці поспішили порушити з цього приводу кримінальну справу.

Але повернімося до місця інциденту. Коли охорона Ющенка та народні депутати вимагали в “простого колгоспника з Херсонщини” показати посвідчення, він виявив дуже добрі юридичні знання й, посилаючись на 63-ю статтю Конституції України, відмовився це зробити.

Лідер “Нашої України” Віктор Ющенко розцінив цю історію з КамАЗом як спробу залякати його, нагадуючи про те, що ці вантажівки вже фігурували під час загибелі В’ячеслава Чорновола та керівника Укрспецекспорту Валерія Малєва. Кандидат у президенти також підкреслив, що завдяки оперативним і професійним діям його охорони “міліція мала всі можливості, аби повністю з’ясувати на місці деталі пригоди. Проте правоохоронці чомусь не зацікавили те, що життю шістьох народних депутатів загрожувала небезпека”. Також дивним виявився факт, що міліція прибула на виклик майже миттєво, хоча дорожній інцидент відбувся далеко від населених пунктів.

У відповідь на це міліція Херсонської області порушила кримінальну справу за фактом... побиття водія КамАЗу за ст. 296 Кримінального кодексу України “Хуліганство”. Це “побиття” вже підтвердили два велосипедисти. А речник Генеральної прокуратури взагалі заявив, що версія про спробу замаху на життя кандидата в президенти Віктора Ющенка не має підстав для серйозного обговорення. Однак на сьогоднішній день триває перевірка за обома зверненнями — за фактом стеження та наїздом КамАЗу.

Схоже, що влада пускає в хід будь-які засоби з метою перешкоджання проведенню всеукраїнського туру Ющенка. При цьому грубо порушує законодавство. Провокації стають чи не єдиним аргументом влади.

Богдан ГДАЛЬ
Фото з сайту
www.razom.org.ua

Український “Джеймс Бонд”

СТАТИСТИКА

За словами голови ЦВК Сергія Ківалова, в бюджеті виборів було закладено грошей максимум на 20 претендентів (держава оплачує роботу членів виборчої комісії, агітаційні матеріали учасників виборчої гонки). Пан Ківалов був відвертим і заявив журналістам, що деяких кандидатів він вважає технічними. Справа в тому, що кожен зареєстрований кандидат має право пропонувати ЦВК своїх представників у виборчій комісії всіх рівнів, формування яких закінчується 10 вересня. Уже до 20 числа претенденти повинні здати не менше 500 тисяч підписів на свою підтримку, при цьому підписи мають збиратися так: у двох третинах областей України — не менше, як по 20 тисяч підписів у кожній. Зрозуміло, що для таких кандидатів, як Мороз, Симоненко, Ющенко, Янукович (що мають розгалужені структури по всій Україні), це не велика проблема. А ось іншим, на мою думку, дуже складно виконати ці умови.

Згідно із Законом “Про вибори Президента”, ці кандидати будуть зняті з реєстрації, але нібито їхні представники в комісіях залишаються. Крім того, гроші повертаються в разі, якщо кандидат сам зніме свою кандидатуру не раніше, ніж за місяць до виборів або набере більше, ніж 7 % голосів вибор-

26 — НА МІСЦЕ ОДНОГО

6 серпня Центральна виборча комісія зачинила двері перед усіма бажаними стати наступним Президентом України. Але проблем у ЦВК не поменшало. Україна стала рекорсменом за кількістю кандидатів — їх виявилось аж 26! Ще в жодній європейській країні не було такого прецеденту. Впевнено можемо повідомити, що серед цієї кількості таки немає до болю знайомого всім українцям прізвища Леонід Кучма.

ців. Тому можна сміливо передбачити, що у виборчих бюлетенях ми побачимо значно менше прізвищ, — усе ж таки просто так прогуляти значну суму грошей може собі дозволити не кожен претендент.

Нині вже відомо, скільки коштів витратять цюгоричні “великі” пергони. ЦВК затвердила кошторис, згідно якого на проведення виборів буде витрачено більш ніж 390 мільйонів гривень. Неочікувано висока кількість кандидатів вимагала коригування. Так, передвиборна агітація кожного кандидата буде коштувати 412 тисяч. Однак удалося заощадити на виробництві прозорих виборчих урн, тендер на виробництво яких виграла донецька фірма, котра пообіцяла виготовити їх за 33,7 млн. грн. (замість 83,9 млн. запланованих).

ЦВК, за поданням кандидатів у президенти, вже затвердила склад територіальних виборчих комісій та їх керівників. Згідно за-

кону, кожен кандидат має право рекомендувати до тервиборчків мів по 2 представники в кожному з 225 виборчих округів — усього 450. А ось три кандидати взагалі проігнорували цю процедуру. Усі з 23 інших практично повністю використали свою квоту і внесли подання на понад 400 кандидатур. Кілька кандидатів внесли подання на 450 кандидатур, зокрема Віктор Ющенко і Віктор Янукович. Однак затвердження керівних посад визвало багато заперечень у найбільш рейтингових кандидатах. Хоча секретар ЦВК Валентина Завалевська повідомила журналістам, що для розподілу керівних посад у тервиборчковах була розроблена спеціальна комп’ютерна програма, в якій враховувалася освіта й досвід роботи представників кандидатів у виборчих кампаніях. Так, уповноважений представник Ющенка Юрій Ключковський висловив протест із приводу регіо-

нального розподілу керівних посад у цих комісіях. Зокрема він навів такий приклад: у Тернопільській області з 5 округів у представників Ющенка — 4 керівні посади, у той же час у Криму, де 10 округів, — жодної, у Донецькій області (23 округи) — 1 посада, у Запорізькій (9 округів) — жодної. Ще більше нарікань виникло у представників Олександра Мороза. Невдоволені й представники головного комуніста. Задоволені залишилися тільки представники чинного Прем’єр-міністра Віктора Януковича — там справді пропорційне представництво, що дає підстави сумніватися в незаангажованості членів ЦВК.

Про фіктивне кандидатство деяких претендентів яскраво свідчить такий факт. Так, у 101-му виборчому окрузі, що знаходиться на Кіровоградщині, на першому засіданні тервиборчкому представниками Віктора Януковича назвали

себе близько... 10 членів комісії, а деякі з них не могли назвати свого кандидата.

Почалася вже давно апробована на попередніх виборах гра в зняття кандидатів. Так, Партія регіонів подала скаргу у Верховний Суд України з проханням зняти з реєстрації скандально відомого кандидата Михайла Бродського. Регіонали образилися на деякі положення його передвиборної програми, які зазіхають на честь та гідність В. Януковича. Однак Верховний Суд визнав цю скаргу безпідставною. У відповідь на це Бродський планує поскаржитися в суд уже на самого Януковича та вимагати зняття його кандидатури з перегонів.

А ось керівник юридичного відділу виборчого штабу Ющенка Микола Катеринчук вирішив оголосити справжню правничу війну Прем’єр-міністру. Так, за його словами, активістами штабу вже складено понад 90 актів про правопорушення, направлено 7 заяв до місцевих прокуратур, подано понад 10 скарг до місцевих судів, а до ЦВК надійшла вже 91 скарга, у тому числі, 75 — із приводу рекламних білбордів Януковича. Однак ЦВК одним рішенням відхилила всі скарги. Усі вони будуть направлені до Верховного Суду.

Ірина КОЛЯКА

УКРАЇНСЬКА ГАЙКА РОБИТЬ РЕВОЛЮЦІЮ В МАШИНОБУДУВАННІ

НЕВІДОМЕ ПРО ВІДОМЕ

Фото Ганни Оборської

Різьбове з'єднання типу “болт-гайка” є одним із головних конструктивних елементів у машинобудуванні. Без гайки важко собі уявити не лише автомобіль, а й звичайний дверний замок.

Усі майбутні інженери на планеті починають навчатися технічного креслення саме з вивчення й зображення гайки. Існує навіть спеціальна технічна дисципліна — “Деталі машин”, у якій на першому місці стоїть знову-таки гайка.

Хто винайшов першу гайку — історія замовчує. Але достеменно відомо, що перші гайки були дерев'яними й використовувалися в різних пристосуваннях для точного виставлення й фіксації розмірів, наприклад, у пресах для виготовлення сиру, в шаблонах для виконання палітурно-оправних робіт, у деревообробних верстатах тощо.

Потреба в гайках різко збільшилася з появою й розвитком залізничного транспорту. Адже зношуваність поверхні й змореність металу колій потребують їх періодичної заміни, а отже — встановлення й прикріплення рейок до шпал і фіксація стики рейок має бути тимчасовою. Тому — гайки.

Так само тимчасовим є прикріплення автомобільного колеса до відповідного диска на осі; є сотні тисяч (якщо не мільйони) інших подібних випадків тимчасових з'єднань-роз'єднань, у яких головну функцію виконує гайка.

І все було б нічого, якби загвинчена гайка не мала здатності до самовідвинчування. Бо саме така її небезпечна здатність нерідко буває причиною серйозних аварій і катастроф. Різними способами гайку прагнули утримати від цієї небезпечної звички: ставили під неї спеціальні пристрої, — наприклад, шайби Гровера (німецький інженер Гровер увіковічив своє ім'я геніальним винаходом, здавалося б, дрібниці — пружного розрізаного кільця), фіксували одну гайку другою — контргайкою; були невдалі експерименти з різьбою тощо. А вона — гайка — все одно часом відгвинчується сама. Причому, вірогідність самовідвинчування за певних умов зростає майже пропорційно кількості гайок у конкретній конструкції. Наприклад, в умовах вібрації на тій же залізниці.

Чи доводилося вам спостерігати з однієї точки, як себе поводить стик рейок, коли по ньому швидко котяться колеса вантажних вагонів

потягу? У момент проходження колеса рейка вібрає і пружно просідає разом із системою кріплення, щоб потім знову випростатися у вихідне положення. Тобто, хоче скинути гайку.

А тепер уявіть собі 500-кілометрову залізницю від столиці до Дніпропетровська, на кожному стикі рейок якої отак “грає” в середньому до 12 гайок... А на всіх залізницях?! А скільки треба тримати працівників, які слідкують за станом гайок, періодично догвинчуючи їх?!

Сотні мільйонів, мільярди гайок, що їх потребує господарство, породили спеціальну підгалузь — виробництво метизів.

А вона все одно самовідгвинчується!

І от в Україні, в епоху панування західних технологій, знайшовся інженер, який придумав гайку, яка вміє лише загвинчуватися!

Звичайно, її можна й відгвинтити спеціальним ключем, але за нормальних умов, зокрема й під час вібрації, вона здатна лише ущільнювати з'єднання самозагвинчуванням.

Як вона це конкретно робить — секрет. Але принцип досить простий: конструкція гайки пружно сприймає зовнішні зусилля, які виникають під час вібрації, спрямовуючи їх вектор по дотичній до лінії різьби у бік загвинчування.

Автор винаходу — **Георгій Іванович Котиков**, інженер-конструктор, нині головний конструктор фірми “Укрметиз”, розповідає:

“Наша фірма — це нова організація, створена спеціально “під гайку”. Ми вже отримали десяток патентів на наші гайки. Взагалі, ідея гайки народилася років 30 тому, коли я ще вчився в інституті.

Тоді, знаєте, в кишенях завжди були якісь залізячки. Одного разу, сидячи на лекції, ніби знічев'я, граючись, спробував загвинчувати болтик у пружинку. Потім хотів відгвинтити назад — не виходить. Трохи помучився, щоб зрозуміти цей феномен, потім узяв велику гайку і на токарному верстаті розрізав її по гвинтовій лінії. Закріпив болт і нагвинтив на нього гайку. А потім сміялася вся бригада: марно намагалися зняти гайку звичайним

способом, навіть за допомогою важеля, — нуль результату. Продемонстрував я тоді цю гайку в інституті. Але комусь вона, мабуть, дуже сподобалася, і її вкрали”.

Невдовзі Маріупольський металургійний інститут, у якому тоді навчався Георгій Котиков, отримав від заводу “Азовсталь” договірне завдання на виконання науково-дослідної роботи з метою зменшення витрат на обслуговування заводських залізничних колій. Проблема полягала в тому, що фактичне навантаження на вісь рухомого складу в заводських умовах (під час перевезення металопродукції — рідкого металу, шлаків, слябів тощо залізничним транспортом) — досягало 40 тонн, тоді як встановлена норма цього параметру на залізничних магістралях становить 21 тону.

Тому на “Азовсталі” існувала спеціальна жіноча бригада, яка постійно ходила вздовж колій і підкручувала гайки на стиках, бо під час кожного проїзду великогазових платформ виникає значний прогин колій на стиках, і гайки відгвинчуються, незважаючи на пружинні шайби. До речі, щоб пружинна шайба (шайба Гровера) виконувала свої антивідгвинчуючі функції щодо гайки, вона має сприймати навантаження не більше 600 кг, а щоб болтове з'єднання трималося, навантаження на один болт має становити до 6 тонн. Тобто, за такого перевантаження шайба перестає бути

Це лише деякі з нових різновидів диво-гайки

пружинною і перетворюється у звичайну шайбу, яка, як каже Георгій Іванович, за таких умов “стоїть там для краси”.

Словом, завод дав завдання: зробіть так, щоб гайки на стиках колій не відгвинчувалися і щоб не треба було їх підкручувати після кожного проходження рухомого складу. Інститут працював над цією темою впродовж року, було написано товстий науковий звіт із графіками, формулами, діаграмами... Потім на болтових з'єднаннях у зонах стиків замість шайб Гровера поставили дорогі поліуретанові шайби, але проблеми це не вирішило... Справа заглохла.

І от аж у новому столітті знайшлася симпатична пані Аня (**Анна Хассельмани**), яка не лише повірила в гайку і її автора, а й розпочала справу організації відповідного колективу для виконання всього комплексу розробки, проектування, масового виготовлення і впровадження гайок Котикова на сучасній науково-промисловій основі.

Георгій Котиков: “Нині ми вже маємо дванадцять винаходів на різноманітні гайки. Серед них є й такі оригінальні, як, наприклад, гайка “ромашка”, що виготовлена пресуванням із трубки, яка для компенсації перемінних навантажень має “кишені”; завдяки їм гайка може розкриватися, обтискуючи різьбу”.

Тобто всі варіанти конструкції гайки (а вони зовні дуже різні) побудовано на одному принципі: під час установлення на місце з'єднання у гайці створюються пружні деформації, після чого вона починає адекватно реагувати на зміни напруження в болтовому з'єднанні в бік загвинчування.

В одному з експериментів гайка, міцно тримаючи з'єднання, розірвала болт при навантаженні 42 тонни. При цьому вона залишилася цілою.

У нашу епоху суцільних презентацій і самореклами про диво-гайку Котикова ще мало хто й чув. Розуміючи надзвичайну важливість

цього принципово нового конструктивного елемента, впровадження якого є революційною подією у світовому машинобудуванні, колектив “Укрметизу” не поспішає бити у дзвони. Перша презентація виробів “Укрметизу” відбудеться цього року на виставці в Одесі 1—4 вересня. Дванадцять перших винаходів колективу конструкторів “Укрметизу” комплексно вирішують проблему стабільності стиків колій, а отже, й безпеки на залізниці. Адже досі ситуація із залізничним полотном залишається такою, що нерідко не шпали тримають колії, а колії тримають шпали.

Тим часом на кульманах фірми вже з'являються обриси нових конструктивних рішень, призначених для інших галузей національного господарства. Як повідомив Георгій Іванович, відома аварія американського “Шатла” трапилася через розгерметизацію. Потужна вібрація конструкції призвела до відгвинчування гайок...

Г. Котиков: “Якби на “Шатлі” стояли наші вироби, тоді б вібрація ще більше закрутила гайки, зміцнила б конструкцію ущільнення і жодної трагедії не сталося б”.

Мільярди нових українських гайок терміново й конче потрібні авто-, тракторо- і авіабудівникам, продуцентам двигунів та інших конструкцій, у яких хоч щось рухається.

Без жодного перебільшення можна стверджувати, що перед новою українською гайкою відкриваються величезні перспективи не лише в Україні, а й у світі; гайкою, яка постійно дбає лише про те, щоб зберегти встановлені технічні параметри системи, гарантуючи нам безпеку.

Вважаю, що читачам “Слова Просвіти” пощастило першим довідатися про українську диво-гайку, розпочати рахунок усіх зацікавлених в Україні й у світі. Бо це вже питання не лише національної, а й міжнародної безпеки.

* * *

Можете, звичайно, мені не повірити, але саме вчора ввечері, йдучи вулицею Межигірською, побачив біля бордюру типову гайку, яка щойно “злетіла” з колеса якогось автомобіля. На зовнішньому торці гайки бачимо опресоване поліуретанове кільце, яке б мало утримувати гайку на болті, гарантуючи від одкручування. Мало б...

● **Євген ГОЛИБАРД**

Деякі знімки нової української гайки люб'язно надано нам фірмою “Укрметиз”.

Редакція дякує Олександрові Гнедашу з Бердянська за посередництво у підготовці матеріалу.

Зліва — сучасна гайка з поліуретановою шайбою, що “злетіла” з автомобільного колеса на дорозі; справа — та, що не “злітає”

НА ЧЕРНЕЧІЙ ГОРІ — 120 РОКІВ

Закінчення. Початок у ч. 32 за 2004 р.

Мрія про відновлення першого Шевченкового меморіалу набула реального змісту після прийняття урядової постанови від 13 листопада 1987 року № 372 “Про додаткові заходи по благоустрою пам’ятних місць, пов’язаних із життям і діяльністю Т. Г. Шевченка”, яка передбачала не лише реконструкцію хреста, але й відтворення на Чернечій горі першого народного музею поета.

Проект відновлення хати був розроблений групою архітекторів Київського науково-дослідного інституту архітектури на чолі з доктором архітектури Юрієм Хохлом. Кошти ж на її відновлення надало Республіканське товариство охорони пам’яток історії та культури, очолюване на той час академіком Петром Троньком. Дерево для хати допоміг знайти директор Канівської гідролісопеліоративної станції Микола Рижков.

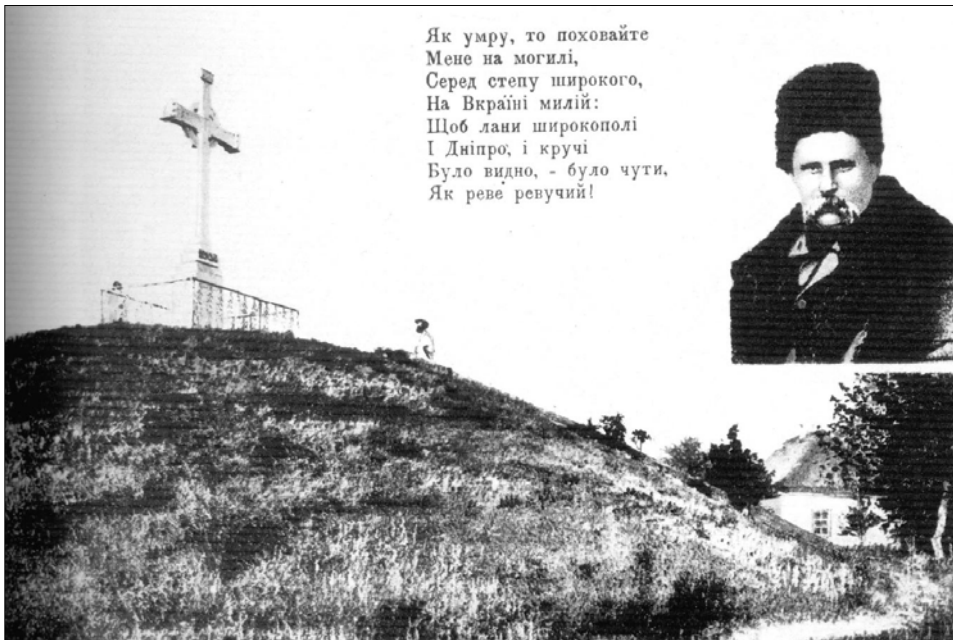
Щоб не робити будівельного майданчика на Тарасовій горі, майстри Київського спеціального науково-реставраційного управління Іван Грицак та Олександр Джаман зробили спершу хату в селі Михайлівці на Канівщині, пронумерувавши кожну її деталь. А в цей час на Тарасовій горі закладався фундамент під неї Дмитром Теленченком та Миколою Божком. У жовтні 1989 року її було перевезено в розібраному вигляді на Чернечу гору. На жаль, поставити хату біля самої могили, там, де вона стояла колись, було вже неможливо. Тому й вибрали їй інше місце в оточенні заповідного лісу, якраз неподалік могили вірного хранителя першого Шевченкового меморіалу Івана Ядловського. До зими встигли зібрати хату та

Пам’ятник Т. Г. Шевченку в Каневі

покрити кулями, заготовленими старенькими бабусями із села Кумейки на Черкащині. Обмазували хату за прадідівським звичаєм толокою 18 червня 1990 року. Із зав’язанням працювали на толоці не лише працівники музеїв Канева, а й старожили, які ще пам’ятали оригінал цієї хатини та діда Ядловського, будівельники-реставратори та шанувальники поета. 3 серпня 1991 року було відкрито відновлену Тарасову світлицю — перший у світі народний музей Шевченка.

Відтоді до неї почали повертатися меморіальні речі й першим серед них — оригінал ікони Нерукотворного Спаса з дарчим написом Захарія Краковецького 1888 року. А згодом — стілець, на якому постійно працював Іван Ядловський, кілька рушників та особистих речей від його родини. Рушники, оригінали яких не вдалося знайти, відновила за давніми світлинами інтер’єру Тарасової світлиці талановита народна майстриня-вишивальниця з Канева Галина Бондаренко. У Національному музеї Тараса Шевченка в Києві зберігається “Портрет Т. Г. Шевченка” роботи Рєпіна, виконаний ним “для хатинки поета біля його могили”, як писав сам художник у листі до Павла Третьякова — засновника Третьяковської галереї. Зберігається тут і оригінал портрета Тараса Шевченка в образі святого роботи невідомого автора. Знаходяться тут і два рушники з Тарасової світлиці, один із яких вишила Леся Українка разом із Маргаритою Комаровою (донькою відомого українського бібліографа й просвітянина) в Одесі.

Могила Т. Г. Шевченка. Поштова листівка. Видавництво «Рассвет», Київ, 1910

З плану та проекту хати, створених у 1883 році Олексієм Якубенком, достовірно відомо, що з самого початку в цій хаті було лише дві кімнати — Тарасова світлиця й кімната для сторожа Шевченкової могили. Та на початку XIX ст. Володимиром Науменком було добудовано до неї ще дві кімнати спеціально для відвідувачів поетової усипальниці. Однак плану цієї, вже добудованої, хати нам не вдалося, на жаль, відшукати вчасно. І тому другу половину хати було відтворено за спогадами очевидців, що й призвело до деяких неточностей у розмірах цих двох кімнат. Та нещодавно в Центральному державному архіві вищих органів влади й управління України вдалося зустрітися з планом цієї хати, виконаним Василем Кричевським під час праці над художнім оформленням експозиції музею Тараса Шевченка, організованого в цій хаті в кінці 20-х років XX століття. Отже, з часом, коли Тарасова світлиця потребуватиме значного капітального ремонту, необхідно буде згадати про цей план, виконаний Василем Кричевським, та відновити й ці дві кімнати такими, якими вони були насправді.

Пам’ятник-хрест на могилі Тараса Шевченка та перший народний музей Кобзаря — Тарасова світлиця — створювалися нашими попередниками одночасно і являли собою цілісний меморіал. **Тому з самого початку хранителі Шевченкової усипальниці поставили перед собою завдання не просто відтворити окремо хрест, а потім — хату-світлицю, а відтворити перший Шевченківський меморіал.** Та, на жаль, його відродження до цього часу ще не завершено, незважаючи на те, що, власне, так було заплановано з самого початку в Генеральному плані розвитку Шевченківського національного заповідника (НДП містобудування, 1993 рік): “З існуючих функціональних зон подальший територіальний розвиток передбачено для меморіальної зони, яка включить, окрім існуючих ділянок музею та монумента, територію Світлиці, біля якої розміститься пам’ятник-хрест та перший монумент поету, могилу І. Ядловського”. Заповідник має бути розроблений

фахівцями об’єднання “Укрпроектреставрація” І. П. Блажівським та В. П. Гаврилюком і “Проект переносу пам’ятника до першого народного музею Т. Г. Шевченка”. Та, на жаль, ще й сьогодні стоять на Чернечій горі на великій відстані один від одного і хрест, і Тарасова світлиця (хрест — перед входом до сучасного музею, а світлиця — за музеєм). Відтворення ж першого Шевченківського меморіалу зупинилося через те, що після проголошення Незалежності України, почали лунати думки шанувальників поета про повернення на Шевченкову могилу чавунного пам’ятника-хреста 1884 року. Та щоб зробити це, необхідно скинути з могили сучасний монумент із постаттю поета та зробити могильний курган значно меншим, відповідно до розмірів хреста, тобто таким, яким він був у 1884 році. Хто наважиться сьогодні тривожити могилу Тараса Шевченка, щоб повторити засуджений нами і в цілому світі минулий гіркий сумнозвільний більшовицький досвід руйнування найвизначніших пам’яток історії та культури?!

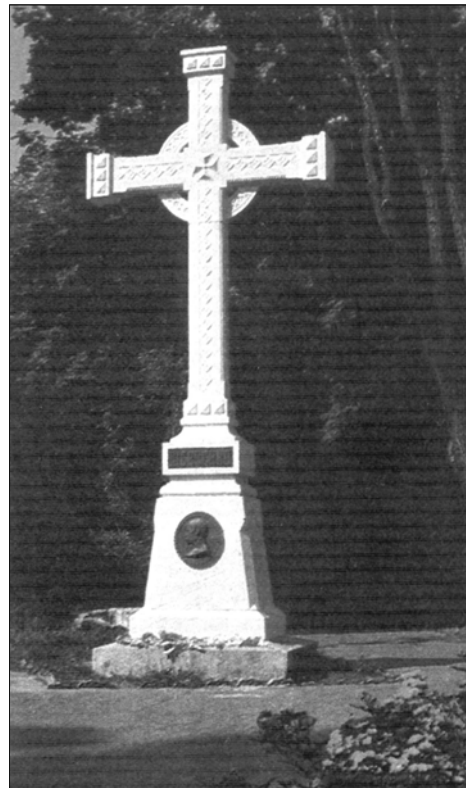
Відмовившись від цієї думки, дехто почав пропонувати поставити хрест 1884 року на могилі перед сучасним монументом, не розуміючи, що це порушить цілісність сприйняття і одного й другого пам’ятника. А значить, і можливість реконструкції і першого, й сучасного меморіалу.

Однак ці меморіали є пам’ятками історії та культури не лише національного, а й світового значення, охорону яких покладено Українською державою на Шевченківський національний заповідник у Каневі. Заповідник несе повну відповідальність за збереження національної святині перед українським народом і тому при вирішенні будь-якого питання повинен враховувати всю попередню історію Шевченкової могили та виходити, передусім, із вимог чинного вітчизняного та світового пам’яткоохоронного законодавства.

Тому Науково-методична рада Шевченківського національного заповідника, глибоко вивчивши та всебічно обговоривши вищезазначені думки, вирішила:

Родичі Т. Г. Шевченка

Реставрований хрест із могили Т. Г. Шевченка

“Враховуючи бажання прочан та відповідно до багатолітньої християнської традиції, дати на могилі Тараса Шевченка графічне, рельєфне зображення хреста 1884 року”.

Цим символічним зображенням має стати хрест 1884 року, оригінал якого кожен прочанин зможе побачити біля хати-світлиці.

Тому, реконструюючи сучасний меморіал (музей, пам’ятник і територію), ми не повинні забувати про завершення реконструкції і його попередника — першого Шевченківського меморіалу.

Наші попередники створили завершений меморіал, споруджуючи хреста та просту селянську хатину, з вікон якої було завжди видно білий сонце-хрест, створений нашими попередниками за зразком козацьких хрестів. І тому під час реконструкції першого Шевченківського меморіалу, щоб не порушити історичної правди, хрест має бути відновлений таким, яким він стояв майже сорок років на Шевченковій могилі. Має бути відновлена навколо хреста й решітка, яка його оточувала, а також необхідно відтворити і природне середовище, зафіксоване на “Плані зелених насаджень на могилі Т. Г. Шевченка в Каневі”, розробленому Василем Гнилосириком у 1885 році. Невдячні нащадки в радянські часи знесли з лиця землі могилу цієї скромної людини-подвижника на Канівському міському цвинтарі та пам’ятник, встановлений над його могилою Старою Громадою.

І коли нарешті буде завершено реконструкцію першого Шевченківського меморіалу, слід поставити поряд із ним меморіальну дошку з прізвищами всіх митців, причетних до його створення:

- автора проекту нового вигляду Могили Тараса Шевченка **Г. М. Честахівського**;
- автора комплексного проекту першого Шевченківського меморіалу **О. Ф. Якубенка**;
- автора проекту хреста академіка архітектури **В. І. Сичугова**;
- автора барельєфу для хреста та дошки з Шевченковими словами митця-колекціонера **В. В. Тарновського**;
- автора проекту розмальовки хреста та решітки до нього художника та письменника **К. Ф. Ухача-Охоревича**.

А поряд з іменами цих митців мають сяяти імена тих, хто був натхненником створення першого Шевченківського меморіалу й доклав немало зусиль для його створення та порятунку: **Старої Київської Громади, Варфоломія Шевченка, Василя Гнилосирикова, Володимира Науменка, Миколи Біляшівського.**

Воскресивши перший Шевченківський меморіал, ми повернемо нашому народові забуті імена подвижників нашої культури, зусиллями яких було збережено найбільшу з українських святинь, повернемо його історичну пам’ять, а значить, і його майбуття.

- **Зінаїда ТАРХАН-БЕРЕЗА**, провідний науковий співробітник Шевченківського національного заповідника, м. Канів

НАШ ВИБІР

Влада безперестанку повторює про своє “величезне” досягнення — найвищий у Європі приріст ВВП. Чому ж рівень життя людей усе погіршується?

Тому що приріст ВВП у грошовому вираженні зріс, в основному, за рахунок різкого зростання цін. У цьому випадку рівень життя не може поліпшуватись, а навпаки.

Відомо, що за рівнем життя Україна серед інших держав займає третє місце з кінця, — гірше за нас живуть лише в Молдові та Гондурасі. Якщо маємо рекордний приріст ВВП, то чому ніхто не каже, скільки держав ми обігнали за рівнем життя? Безробіття зростає, чисельність бомжів та безпритульних дітей — також зростає, зростає захворюваність на туберкульоз, СНІД, рак, алкоголізм та ін. Зростає еміграція молодих людей у пошуках заробітку... Народжуваність не збільшується, смертність не зменшується...

Люди, що дорвалися до влади, не тільки не хочуть поступитися комусь іншому, а й використовують свою владу, щоб зашкодити перемозі нової політичної сили.

ЧИТАЧ ПРОПОНУЄ

24 серпня 2004 року всі свідомі громадяни України відзначатимуть найвеличніше і найважливіше свято — День Незалежності нашої Батьківщини.

24 серпня традиційно відзначається також як День молитви за Україну. Цього дня всі віруючі українські патріоти, незалежно від конфесійної приналежності, єднаються у спільній молитві, спільному прагненні Божої допомоги в нашій державній потребі.

Вільна, щаслива та потужна Русь-Україна — це головна, заповітна мрія багатьох мільйонів киеворусичів (українців), які протягом багатьох століть мужньо виборювали свободу, жертвуючи своїм життям та волею. Ми стали безпосередніми учасниками завершальної стадії довготривалого виборювання незалежності, цього сенсацийного й неминучого дня.

Та разом із цим щороку дедалі більше душу всіх українців світу наповнюють почуття великої стурбованості, тривоги та розпачу. Нас, корінних жителів своєї, Богом даної землі, методично позбавляють нашої законної національної самобутності, перетворюють на зросійщених мутантів. Пісенний чарівний край, колиська древньої цивілізації подекуди перетворюється в зарослий людським чортополохом цвинтар.

Ступінь національного та соціального гніту дає право говорити про брутальні порушення прав людини, про створення системи апар-

МОМЕНТ ІСТИНИ

Сьогодні формально (де-юре) вже маємо в Україні незалежну державу, але влада в Україні по суті своїй не українська. Ця влада привела економічно розвинену й багату Україну до занепаду. За сприяння цієї влади національні багатства України розграбовано, економіку зруйновано, а залишки її майна передаються сусідній державі, яка, до того ж, контролює інформаційний простір та, значною мірою, культуру України.

Російська Церква під псевдонімом УПЦ МП активно підтримується теперішньою владою в Україні і є пануючою. Ця Церква руйнує український духовний світ, під її впливом Україна втрачає вплив на суверенні українські території. Тож для збереження держави й нації необхідно негайно замінити цю владу на ВЛАДУ УКРАЇНСЬКУ!

Гіркий історичний шлях поневірянь століттями під імперським яр-

СКАЗАТИ «НІ!»

Для цього йдуть у хід різні засоби: зомбування народу через засоби масової інформації, роздавання подарунків та обіцянок...

Добитися зміни цієї влади можна тільки одним шляхом — віддати свій голос за найбільш прохідного кандидата від опозиції Віктора Ющенка. Це стосується тих, хто хоче сказати рішуче “Ні!” існуючій владі.

Підкреслюємо: переконливо перемогти єдиного кандидата від влади може тільки єдиний кандидат від опозиції. Хто з кандидатів цього не розуміє, — той не політик.

P.S. Шановний Олександрі Олександровичу Мороз! Якщо ви за народ, — подумайте, будь ласка, чиєї перемоги ви хочете? З ким вам легше буде реалізувати свою політичну програму? З Януковичем? Впевнені, що все-таки з В. Ющенком.

- Р. Щоголь, Н. Пестушко, Г. Чеканович** та інші члени Одеської організації “Просвіта” і міської організації ветеранів

РЯДКИ З ЛИСТА

Із приходом кожної нової адміністративної команди у місті щоразу куцішою ставала та сфера, в якій щось можна було приватизувати, привласнити, прикупити. Так, попередній мер, у минулому — замполіт військової частини, після недовгих пошуків виставив на торги найсвятіше — те, чим торгувати не можна, — останню українську книжкову крамницю, чим жорстоко обікрав усе населення суто українського міста. І нині в тому приміщенні — “реалізація рибних і водочних ізделій”. З того часу в Миргороді вже немає української книжкової крамниці.

Нова команда, прийшовши до влади, також не довго бідкалася. Жадібний погляд миргородського чиновництва зупинився на об’єктах сфери позашкільної освіти.

Ось чудова станція юних техніків, розміщена в курортній зоні, біля річки Хорол; ось станція юних туристів — на центральній вулиці; ось центр естетичного виховання... Об’єкти! Але як їх “оприходувать”, коли забирати їх од дітей вважається непопулярним, а тут іще Указ Президента, м’яко кажучи, не сприяє. Що робити? Реорганізовувати!

ВСЕСВІТНЯ МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

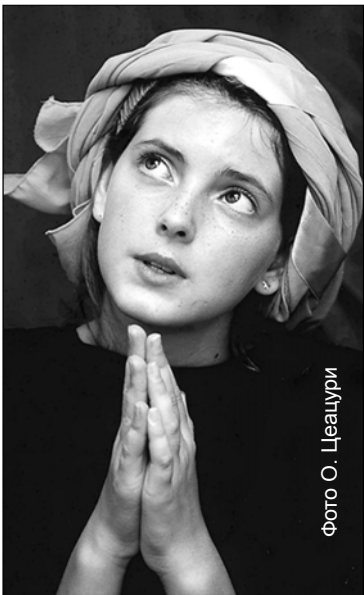

фото О. Ціцаури

теїду та дискримінації за національною ознакою. Нормальний українськомовний українець зазнає утисків, цькувань та переслідувань. Національна ідея затоптана ворогами нашого відродження в болото.

Рішуче відкидаючи розпач та безнадію, ми повинні усвідомити, що єдиною непереможною силою, яка може дати нам палко омріяну українську Україну, є Єдиноущий Вічний Бог.

Наше багатомільйонне суголосся буде просякнуте широкою

Любов’ю до Творця, енергією нездоланної Любові до України й до Всесвіту.

Для того, щоби сповнився задум Творця, треба за Україну молитися. Мусимо проїнятися цією найбільшою і єдиною ідеєю всього нашого життя.

Нехай кожен спричиниться до сповнення Божого задуму. Всевишній чекає нашої щирої всесвітньої української молитви.

Не варто звертати увагу на те, що ми розділені релігіями, мовами, конфесіями, партіями та державами. Нас об’єднує тільки одне — Україна.

Щоби змогли брати участь українці східної та західної діаспори, закликаю всіх **24 серпня о 14.00 за київським часом**, — де б ми не були: вдома, в літаку, на роботі, в полі, в лікарні, у в’язниці, — **одностаїно** звернутися до Бога — Творця Всесвіту — з молитвою за Україну. З молитвою не завченою, не книжною, а з молитвою, що струмує з глибин душі й серця. Просімо, щоб Бог простив нам минуле, щоб підняв нас із колін, щоб дав нам ту владу, яка не буде йти всупереч Божій волі, подякуймо за його ласку та любов, за здійснення наших молитов.

Слова молитви можуть бути для кожного своїми. Я пропоную свій варіант молитви-медитації.

Уявімо собі на планеті всю тери-

ПОСПІШАЮТЬ...

Адже кожну, навіть добре організовану, роботу можна зруйнувати. Ця акція втілювалася форсовано й нахабно — лише впродовж кількох останніх років позашкільні заклади нашого міста реорганізовували, здається, тричі через “централізацію”: Центр естетичного виховання, Центр дітей та юнацтва, Школа естетичного виховання...

Зводили й розводили різнопрофільні виховні структури, потім знову “зводили”, звільняючи під час цих пертурбацій кращих педагогів...

Ліквідовано дитяче міжшкільне об’єднання “Зелений дзвін”, розформовано дитяче об’єднання з відродження народних промислів. Дитячу студію “Ганнуса”, дитяче наукове товариство та бібліотеку національного відродження ім. Галини Король переведено у приміщення, непридатне для занять...

Нищиться, закривається, переслідуються, тероризуються все, де лунає українська мова, українська пісня, де збираються українські діти...

- Анатолій САЗАНСЬКИЙ**, м. Миргород

торію України. Ми бачимо її квітучою, гарною, освітленою сонячним промінням. Бачимо мирне небо, здорові та чисті річки, криниці, гори, ліси та золотокосі поля. Веселих і щасливих людей, здорових та вихованих дітей, святі могили наших славних Предків, органи державної влади, фабрики й заводи.

Далі в теперішньому часі виголосуємо молитву до Всевишнього: **Господи! Отче небесний! Ти є Любов, Безсмертя, Світло і Правда. Я є частинкою Твоєю. Я в Тобі, а Ти в мені.**

Ти і я — одна сутність духа і тіла. Ти і я — одне минуле, сучасне й майбутнє. Молю Тебе, Господи, щоб у моему народові була Любов, Віра і Злагода. Охорони нас від ворогів видимих і невидимих, від гніву, журби та недуг.

Дякую тобі, Боже, за милість і ласку Твою, за Любов до України-Руси. Благослови нас, Боже, на здійснення права бути господарями на просторах Вітчизни нашої, на вільну духовну творчість, на мирне співжиття й високий рівень життя в нашій державі.

Всемогутній Вічний Боже! Використай наші найкращі здібності і нас самих як знаряддя для збільшення добра на світі, а особливо — в Україні.

- Анатолій СОПІЛЬНИК**

від влади та з суспільного життя України кучмівщина сама не зникне. Її залишки ще певний час пригнічуватимуть суспільство й державу, будуть перешкодою на шляху економічного, соціального та культурного розвитку держави, загрозою існування України й Нації. Адже нинішня владна верхівка в Україні, окрім своєї чисельності та організованості, спирається на потугу російської імперії, сприяючи їй у намірах поглинути українську державу й асимілювати українську націю. Потрібна буде напружена й тривала боротьба з цим злом.

- Від імені українських громад Москви — **Василь АНТОНІВ**, голова Ради Товариства української культури “Славутич”, заслужений діяч науки РФ, професор; **Павло СЕНИК**, голова товариства “За нашу Україну”, кандидат технічних наук

РЕПЛІКА

УДАР ПО СВІДОМОСТІ

Як повідомляє наш читач, у Тисмениці на Прикарпатті депутати міської Ради проголосували за відведення землі під будівництво готельно-розважального закладу безпосередньо біля пам’ятника Т. Шевченку. Це викликало обурення місцевої громадськості, для якої це місце є святим.

Суть — не в будові. Завданням було розколотися монолітну тисменицьку громаду навпіл. Одні будуть бойкотувати розважальний заклад — принципово не заходити, не дивлячись на демпінгові ціни, інші — підтримувати й хвалити, а третя сила цього тільки й чекає (вона ж скандальчик і спроектувала). Розділяй і владарюй! Яблучко розбрату вже в дорозі, вже котиться до Тисмениці...

Зрозуміло, що на скандал наривалися абсолютно свідомо й що ниточка не закінчується в Тисмениці. Чому? Галичину випробують на міцність. Уявіть собі широкую передвиборну PR-кампанію на Сході України про те, що й у Галичині Українська Ідея вже вмерла. Ось дивіться, в кількох метрах від пам’ятника вашому Генію будується банальний “заклад”, а ваші хвалені галичани мовчать. Навіть галичанам уже все “по барабану”. Не тратьте, куме-східняче, сили, спускайтеся в СЕП! Це буде сильний удар по свідомості українців-східняків, у яких тільки прокидається українство, яке для багатьох уособлене в Галичині, галичанах і галицьких настроях.

- Нестор СЕНДАЦЬКИЙ**, м. Івано-Франківськ

З ПОШТИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

РУСИФІКАЦІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

Мені дуже важко жити, тому що почуваю себе в чужому оточенні. Я тридцять літ працював у Росії, а зараз здається, що я так і не повернувся додому. У мене зовсім дорослі діти, внуки. Я не можу разом із ними дивитися телевізор — соромно. Нас безперервно годують російсько-американською культурою, замішаною на крові, злодійсько-вульгарно-сексуальною. Це — антикультура, чужа українському характеру. Нас із маніакальною наполегливістю намагаються зрусифікувати.

Ми повинні нині об’єднатися й добитися ладу в державі. І хоча немає в нас свого Гарібальді, але є Ющенко!

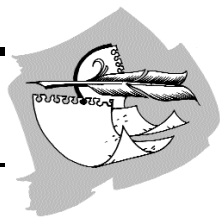
Те, що в Україні править російська п’ята колона, в мене сумніву вже давно не викликає. Особливо активно толпчуть українство зрусифіковані хохла — колишні інтернаціоналісти.

Те, що влада робить у контрольованих нею ЗМІ, — це не політика, це — диктатура. Чи це той злодійський лом, проти якого немає прийому?

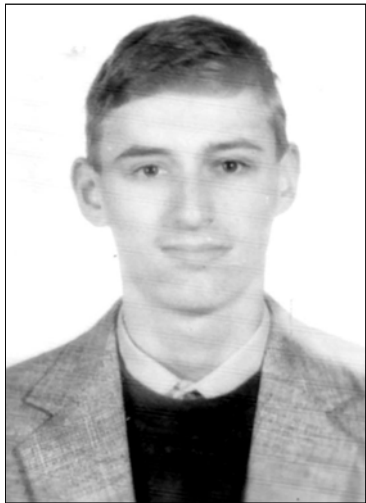
Я пропоную піти відомим шляхом: перетворити кожну українськомовну газету з “пропагандиста й агітатора” на “колективного організатора”.

Якщо всі патріотично налаштовані газети відведуть одну зі своїх сторінок під агітаційні листівки за свого кандидата, то дописувачі автоматично стануть їхніми розповсюджувачами.

- Іван ПАВЛОВСЬКИЙ**, м. Нова Каховка

ГРИМИТЬ!

Олександр СОРОКІН

Народився 1983 р. у місті Фастів Київської обл. Студент НПУ імені М. Драгоманова

* * *

Гримить! Починає дощ
землю хрестити,
Вилазить на світло
червивая свита,
Несе й розриває бульки
у потоках,
Брудними та мокрими
робляться кроки,
Руйнує павук ненажерливу
нить —
Гримить!

Гримить! Виривається сила
народу —
Безвусий козак прагне
вирости гордим...
Кричать прапори:
“Так!” — оранжевим змінам,
Вертається свіжість у
нашу Україну,
І осінь надходить життя
обновить...
Гримить!
2004 р.

«...А ПІСНЯ ХАЙ ЛИШАЄТЬСЯ МЕНІ»

3 вересня відома українська поетеса Тетяна ДОМАШЕНКО, авторка пісні “Молитва України”, зустрічатиме ювілей. У цей день Тетяна призначає своїм шанувальникам зустріч о 15 годині біля пам'ятника Тарасові Шевченку в Києві.

ДВІ ДОРОГИ
Спаси мене, Боже, спаси,
Тримай мою грішну руку.
На хресній дорозі хрести,
Розп'яттям — криваві муки.

Прости мені, Боже, прости
І болі мої, й тривоги —
Схрестились, як два світи,
Небесна й земна дороги.

Одна на Голгофу веде,
Крізь серце до сонця рветься,
А друга на неї кладе
Земний горизонт — перехрестя.

На тім перехресті — я
Стою у молитві до Бога.
О доленько, доле моя,

Розп'ята на двох дорогах.
Веди мене, Боже, веди
Із перехрестя земного,
А я не питаю куди —
У Тебе одна дорога.

ІЗ “ЛІСОВОЇ ПІСНІ”

У казку лісову на мить полину
І Лукаша покличу уві сні,
Хай обирає: Мавку чи Килину, —
А пісня хай лишається мені.
Мене зліпив Бог з Мавки і Килини,
Небесного й земного дав сповна,
І все життя я борсаюсь між ними —
Є дві душі, а я у них одна...
О цвіт калини, листячко зелене,
Краплини болю — кетяги сумні,
Я знаю, що Килина не для мене,

Але ж і Мавки не сягнуть мені.
Так і живуть удвох у вічній герці,
Обидві напросилися в цей вірш...
Чим меншає Килини в моїм серці,
Тим пісня Мавки лине голосніш.
У казку лісову на мить полину
І Лукаша покличу уві сні.
Хай виспіває з мене він Килину,
А Мавка хай лишається в мені.

«ВІД КНЯЖОЇ ПОРИ...»

Володимир ГДАЛЬ народився 1954 р. в містечку Тереховля на Тернопільщині. Дитинство промайнуло на березі мальовничої Полкви у селі Човгузів на Хмельниччині. Після закінчення медучилища служив у війську. Закінчив медінститут у Києві. Працював завідувачем терапевтичного відділення київської лікарні № 16 (де українізував весь робочий процес, що було спочатку сприйнято в багнеті). Друкувався в періодиці.

У 1992 та 1994 рр. вийшли у світ дві поетичні збірки — “Над Тереховлею дощі” та “Калина на рові”. Протягом 90-х рр. на Першому каналі Національного радіо прозвучали кілька радіопрограм, присвячених його поезії.

Зараз Володимир Аркадійович працює викладачем кафедри факультетської терапії № 1 Національного медичного університету імені Богомольця і продовжує писати вірші. Робота над третьою збіркою поетичних творів уже завершена, але на заваді її виходу у світ постають фінансові труднощі. Тож якби хтось погодився проспонсорувати випуск нової книги, то автор був би безмежно вдячний.

* * *

Я поїду в село, в своє
рідне село,
Я поїду в село на Покрову,

Де духовності б'є золоте
джерело,
Поклонюсь українському слову.

Вишиванками маки мої відцвіли,
В життєдайній, як сонце,
пшениці.
Між тополь, ясенів, як
хрущі, відгули
Босоногі мої вечорниці.

Я поїду в село, під горою село,
Подивлюся на батьківську хату.
Як ви там живете — снігом
вас замело, —
Як ви там живете, мамо й тату.

Перед вами в боргу, перед
вами в боргу,
Але часу не стане сплатити.
Землю рідну, святу, стежку
цю дорогу,
Я не встиг у дитинстві сходити.

Я поїду в село, в своє рідне село,
Де я пісню почув колискову.
Ой давно, як давно, мене
тут не було,
А тепер повертаюся знову.

* * *

Від княжої пори священні
прапори
Не майоріли так біля Софії.
Пробач, Богдане, — не
твоя вина,
Що пізно так збулися твої мрії.

За нашу Україну поборемося,
сину.

За її душу, мову, за пісню
колискову,
І за козацьку славу, за волі
святую справу,
За вірність і любов поборемося
знов.

Священне знамено,
немов п'янке вино,
Хрещатиком пливло в
руках стихії.
Пробач, Богдане, — не
твоя вина,
Що пізно так збулися наші мрії.

У кожного із нас, як заповів
Тарас,
У серці розцвіла волі калина.
Збулося назавжди, прийшов
нарешті час —
Звільнилася з кайданів Україна.

www.geocities.com/vhdal/

«...ШУКАЛИ БУЛАВУ»

Сергій ЦУШКО народився 1945 року на Миколаївщині (село Лиса Гора Первомайського району). Закінчив Старосинявську середню школу на Хмельниччині. Навчався в Київському політехнічному інституті (1964—1969), більше двадцяти літ працював інженером у галузі автоматизації цукрового виробництва.

1997—2000 роки — заступник редактора видавничого відділу управління освіти Київської облдержадміністрації. З 2001 року — літературний редактор Університетського видавництва “Пульсари”.

Автор трьох книжок лірики — “Внутрішні монолози” (1993), “Слово” (1995) і “Хор” (2004); книжечок поезії для дітей — “Данилко-ва абетка” (2000) і “Ганнусина книжка” (2000). Упорядник книги “Вічний бій” — про долю і творчість Володимира Чубинського та збірки його пісень “Співає гітара”. Поклав на музику поезії ряду відомих поетів та побратимів із літоб'єднання “Радосинь”, має близько десяти власних пісень.

* * *

Свята завжди короткі.
Змахом крил
здіймуть до неба і опустять долу.
Залишать радість спомином
злітання
і щезнуть на невизначений час.
Між млявості зневірених вітрил,
де звичним є очікування кволе,
триматиме хіба лиш сподівання,
що знов вони повернуться до нас.
У буднів мова довга і нудна.
Думок подоба — як
підшови стерті.

Хоч слухати набридло, та свої
ні мови, ні ходи не протиставим.
І точить сили їхня трутизна,
і загубились мрії в круговерті,
збивають з пантелику фарисеї
та шукачі оманливої слави.

Короткий вірш омріяного свята —
мов спалах відчайдушної зорі.
Повільних буднів
каторга — розплата
за те, що не злітав і не горів.

MEMENTO MORI

Учора в мене не знайшлося
кілька хвилин
для найдорожчого друга,
а сьогодні
він кинув мені до ніг
Вічність.

Безцінний дарунок!
Іду вулицями,
притиснувши його до грудей,
зупиняю перехожих:
ось нате, візьміть хоч трохи.
Та де там —
усім ніколи,
кудись поспішають
із затиснутими в жменях
мідяками хвилин.

Подякувати б друзів,
повернути непотрібну нікому
Вічність,
та пізно —
телефонні гудки
безжально повторюють:
“Адресат вибув!”

ГЕТЬМАНЯТАМ

1

Ціле літо на Хрещатику
шукали булаву.
Святоково вбрані копачі
наввипередки довали
асфальт —
хто знайде, той і гетьман.
Перехожих віднадували
червоними прапорцями —
щоб хтось, бува, її не вкрав.
Десь готували техніку до параду
і набої для феєрверку.
...і гірко сміявся
Великий Гетьман
У Суботіві.

2

Гордо возвеличимося
на постаменті самопринижень,
демонструємо гнилі виразки
і безвільні вирази облич,
із притиском декламуємо
байку про лебедя, рака і щуку,
та замість того,
щоб простягнути одне
одному руки,
копаємо одне одному яму
і конаємо у багні протиріч.

Навіщо тоді питати,

чого
нас не шанує світ?..

3

Хто лічив нас, безіменних,
тих, що полягли в полях,
здобуваючи в боях
вам булави і терени?

Хто плодив сирітські долі,
безутішних вдів плачі
на подушках уночі,
за роботою у полі?

І які нові гетьмани
задля підлої омани
нам нову покажуть путь,
знову в прірву поведуть?..

«...БО Й ВОНИ — УКРАЇНЦІ»

Ольга ТКАЧ

* * *

Ми порізно йдемо —
Україна і я.
Зустрічаємось часто,
Але без вітання.
Я у власній душі
Не знайду короля —
Ваша влада мені,
Мов на голову камінь.

Ми зустрілися ще
На роздачі квіток,
І, отримавши свій,
Поміж люду блукаєм.
Всяк свій потяг шука
На вокзалі світів...
Україна знайшла,
Я — жива, то й шукаю...

Корогви замітають
За нею сліди...
Свою славу несе,
Мов дитя від чужинця.
Я шукала рідню,
Я гадала — птахи,
Але ж ні, не птахи,
Бо й вони — українці.

Вона кличе мене
На чужі імена.
Я шукаю її
Не в душі, а на карті...
Не кажіть, що вона
В моїм серці одна,
Бо її я покинула
В школі на парті!

* * *

На двох ногах у темряві століть,
В раю, де тільки нудить
від покори,
Наш батько недоліплений
стоїть —
Адамом ще назвуть його
нескоро.

Він подихом колише спориші
І хреститься уперше і несміло...
Він свято вірить, бо чека душі —
Її іще для нього не зліпили.

До нього ще зірки не
піднялись,
Його іще тумани не сповили.
Він над водою схилився
колись
І у своїх очах побачить... Єву!

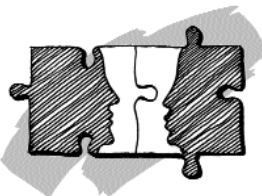
І розум, давши вірі одкоша,
Себе самого вигнати посміє...
І лишиться на двох одна душа.
І яблуко на трьох. Разом зі змієм!

Всеукраїнський літературний конкурс творчої молоді (віком до 22 років) “Любіть Україну” завершено. Його підсумки оприлюднено в пресі. Незабаром вийде у світ солідний альманах, що презентуватиме творчість учасників цього конкурсу. Читачі зможуть зробити і свої висновки стосовно успіху проведеної блоком “Наша Україна” акції і стосовно об'єктивності журі.

На конкурс надійшло близько ста рукописів. І гідних бути відзначеними виявилось набагато більше, ніж ми сподівалися. Про це свідчить і кількість лауреатів: кожну премію довелося ділити. Серед “хороших і різних” — **Ольга Ткач** 1983 р. н. з м. Хмельницький. За її ще скромним творчим доробком така потенційна потуга і така перспектива, що захоплює дух. Це справжнє явище в сучасній молоді (і не лише молодій) поезії.

●

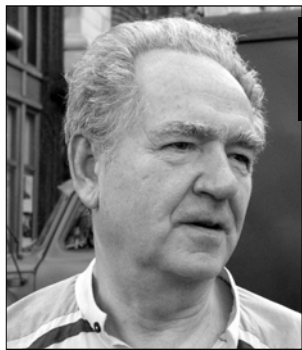
Леонід ТАЛАЛАЙ

VOX POPULI

«ЩО ОЗНАЧАЄ ЦЕ ОСОБЛИВЕ СЛОВО НЕЗАЛЕЖНІСТЬ МУ ЖИТТІ?»

Із таким запитанням кореспонденти «Слова Просвіти» звернулися до перехожих на центральному майдані столиці, який носить це велике ім'я — Майдан Незалежності.

Просто перехожий:

— Незалежність особисто для мене означає розрив дружніх та сімейних зв'язків у моїй родині. Незалежність принесла вигоду людям при владі. Зараз усі досить добре знають такий термін, як «прихвизація». Звісно, людям, котрим властивий рух до національної ізоляції, це імпонує. Особисто я не за той комуністичний режим, який приніс багато зла як росіянам, так і українцям. Те зло було присутнє ще й при царській владі. Коли б існувало якесь національне рівноправ'я, то, можливо, той добре відомий режим існував би ще й донині.

Віталій Ковбасюк, працівник апарату Верховної Ради:

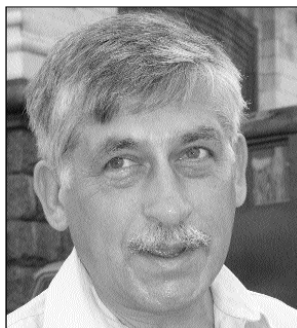
— Мені стало легше жити в усіх аспектах цього слова. Я можу спокійно влаштуватися на ту чи іншу роботу, кудись поїхати, врешті, я можу підвищити свій професійний рівень. І головне — це свобода вибору. Хоча, чесно кажучи, я не відчуваю ніяких кардинальних змін.

Микита, художник:

— Це — спосіб життя. Це — простір, в якому я існую, повітря, яким я дихаю, гамбургери з Макдональдса, які я їм час від часу, це та постмодерна проза, яку я читаю.

Це все — незалежність, моє мистецтво є незалежністю, час, котрий я проводжу, також є незалежністю. Я — незалежна людина!

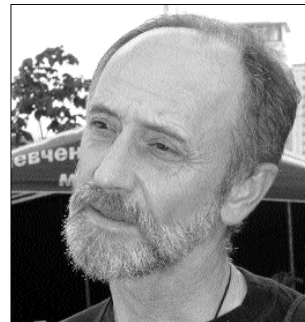
Геннадій, науковець:

— Це — святе, я це слово дуже люблю. За це боролося дуже багато людей, наших предків. Незалежності ми формально досягли, але стовідсотково вона буде досягнута лише тоді, коли весь народ добре житиме, а не якась його окрема частина. Саме тоді кожен із нас почуватиме себе хазяїном на своїй землі. Особисто я себе так не почуваю.

Борис Іванович:

— Ми ще не повністю відчували цю саму незалежність. Ми не використовуємо всіх її ресурсів і можливостей. Ми могли б краще користуватися нею. Я — пенсіонер, пропрацював 60 років, але пенсію маю досить низьку. Це добре, що країна незалежна, але поряд із цим ми маємо досить низький рівень життя.

Володимир Благовіщенський, інженер:

— Я не можу сказати, що це слово для мене якесь особливе. Зараз важко порівняти, що Україна здобула, а що втратила. Можливо, це й добре, що країна стала самостійною державою. Країна не може існувати окремо — ми повинні шукати якісь взаємовигідні зв'язки, союзи. Якщо слово *незалежність* розуміти абсолютно, то ми багато втратили. Слід інтегруватися у світове товариство, при цьому ми не повинні уникати й зв'язків із Росією. Я не Бог, я не можу сказати, чи це добре, чи погано.

Опитував
Мирослав БУРТОВИЙ
Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

ПЕРЕДВИБОРНІ РОЗДУМИ

Наші вчені ще не звернули належної уваги на ментально-психологічний аспект трагедії цілого народу, який четверте століття поспіль не дуже рішуче прагне до своєї повної незалежності.

І сьогодні, через 13 років після проголошення Акту про державну незалежність України, ніякими оптимістичними промовами на урочистостях, ніякими парадними і шоу не вдається приховати того очевидного факту, що на шию українському народові знову одягають ярмо повної залежності. Тим часом народ перебуває у стані, далекому від згуртованості й патріотичного ентузіазму. Спосіб мислення. Мислення на свій спосіб...

Кожна брехня існує рівно стільки, скільки в неї вірять, існує доти, доки існують прихильники цієї брехні, доки народ не пізнає і не відчує радості пізнання правди. Зрештою, доки народ не **виступить проти брехні**. Доки не побоїться виступити проти брехливого твердження, що начальство завжди має рацію і що народ має залежати від начальства, а не начальство від народу.

Мені цілком зрозумілі мотиви й матеріальні складові інтенцій пана Л. Кучми, котрий надає великого значення так званому «стратегічному партнерству» з Росією, що його він упродовж десяти років здійснює від нашого з вами імені.

Натомість ми — Українська Політична Державницька Нація (і не лише Українці, а й Кримські Татари, Поляки, Болгари, Євреї та інші громадяни України — ті, хто свідомо вважають себе складовою Української Нації, поділяють її відповідальність за долю Української Незалежності і прагнуть спокійно та благополучно жити у своїй ні від кого не залежній Батьківщині — Україні) — повинні сьогодні дати собі чітку й правдиву відповідь на актуальне запитання: *хто є ворогом Української Незалежності?*

Бо велике слово **незалежність** не існує саме собою, а обов'язково потребує ясності: **незалежність від кого?** Якщо вживати лише слово *незалежність* (не вказавши, від кого), то **залежність** залишиться, хіба що набуде сучасніших форм, та ще й приховається за словом *незалежність*, припудриться ним.

Так що нікуди нам, шановні громадяни, не подітися од відповіді на запитання, яке я боюся отак одразу поставити: чому Українці так довго (історично довго!) терплять наругу над собою, чи не є ця **терплячість** виявом елементарного **богузтва**, яке генетично притаманне Українцям? Чи це такий спосіб мислення?

Не поспішайте ображатися, а краще подивіться навколо: чи є ще десь у світі народ, який перевершив би оцей український рекорд 350-річного терпіння й терплячості, вартий хі-

МЕНТАЛЬНІСТЬ І НЕЗАЛЕЖ-

Нерідко доводиться чути зовсім не до ладу: «Така наша (українська) ментальність». Мабуть, той, хто це каже, не дуже усвідомлює, що воно таке.

Ментальність (від лат. mente — думка) — це спосіб мислення, притаманний даній особі, суспільній групі, нації. Якби кожен висловлювався по суті й про себе (такий, мовляв, мій спосіб мислення), воно б тоді до чогось конкретного зобов'язувало конкретного оратора. А так — язиком ляпнув: «Така ментальність», — і неначе закрити всі питання.

Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ

ба що занесення до книги абсурдів Гіннеса?!

Гадано, що секрет української терплячості, її корені треба шукати в нашій поведінці в екстремальних ситуаціях. Причому, не на рівні емоцій, а в способі мислення. Уявіть собі, що сьогодні, зараз до вас (до мене, до тебе) постукали у двері (або не постукали, а просто їх вивалили) й забрали все, що можна з'їсти, а разом — усе інше, що для них — агресорів — має якусь цінність. Що сьогодні робитимете, якщо бандити прийдуть (як і приходили) у формі й повноваженнях влади? Про що будете мислити?

Ви скажете, що світ уже змінився, і сьогодні така ситуація не є можливою. Але ж так само казали наші недавні предки не лише в 1932 році, а й упродовж усього чорного періоду московсько-більшовицької окупації України. Потім так само казали вже не наші предки в 90-х роках у Чеченії...

Нічого, по суті, не змінилося. Привід зав-

жди знайдеться, а причина агресії завжди одна — прагнення певного народу бути незалежним од Москви. Москви, яка знову прийняла імперську поставу.

Інформаційна підтримка агресії здійснюється так само, як і колись, — у формі пропаганди, яка називає всіх борців за незалежність **бандитами**. Бандитами називає Кремль героїв-чеченців, які боролися і продовжують боротьбу за незалежність Ічкерії; так само, як у 40—50-х роках кремлівська пропаганда назвала бандитами бійців ОУН-УПА, котрі за підтримки всього населення Західної України героїчно боролися проти німців-фашистів та москалів-комуністів за незалежність України.

Згадана боротьба залишається одним із небагатьох прикладів масового вияву стійкості й згуртованості української Нації.

Вражаючим прикладом згуртованості Української Нації продовжує залишатися рі-

шуче «ТАК», сказане на референдумі 1 грудня 1991 року. Але чи скажемо своє рішуче «ТАК» 31 жовтня 2004 року?

Тузла — це лише зондаж із огляду на перспективу. Така собі аферистична розвідка стану ментальності українського суспільства, його готовності до протидії агресії. Тим більше, що сучасна технологія агресії (особливо, якщо розвідка підтверджує дані про високий рівень терплячості об'єкту агресії) не обов'язково потребує використання танків, ракет і десантних підрозділів.

Цілком достатньо буває подати певну інформацію, що приховає жорстокість, підступність і агресивність, яка здійснюється у невійськовій формі.

Підступний і агресивний ворог не висилає дивізій, а лише дає конфіденційне розпорядження переказати гроші з одного рахунку на інший. І тут ніби взагалі немає місця для дискусій про те, наскільки цей акт є гуманним. Бо оцінюється лише те, як і наскільки ефективно працюють певні технології: фінансові, політичні, господарчі, соціальні, інформаційні, виборчі... Тут уже ніхто, мабуть, не скаже: «Ой, дядьку, що Ви робите? Побійтеся Бога!»

Та цей «дядько» давно наплював на Бога і навіть свою Церкву давно перетворив на пропагандистську організацію, що цілком агресивно діє в чужій країні, яку вважає своєю. Бо технологія агресії, за необхідності, може прикриватися навіть іменем Бога.

Майже легальна діяльність московських політтехнологів під час минулих і нинішніх президентських виборів в Україні уже ні в кого не викликає здивування.

«...Єдиною зброєю проти однієї технології є інша технологія...» — цей постулат С. Лема, здається, ще не усвідомлений не лише рядовими Українцями, а й опозицією, котра цю **іншу** технологію має опрацювати і з нею повести Націю у наступ на агресора. Без цього про вільну Україну не варто навіть мріяти.

У будь-якій боротьбі ваш супротивник використовує проти вас лише ті методи й засоби, які ви даєте можливість йому використати. А от чи ви даєте йому таку можливість, чи ви здатні рішуче стати проти чітко усвідомленого агресора, — це вже запитання, відповідь на яке безпосередньо пов'язана із ментальністю, тобто зі способом вашого мислення.

І тут важливо не до «дядька» звертатися із запитанням про те, що **він** робить, а запитати самого себе: **чи не боюся виступити проти очевидної агресії на захист конкретної незалежності?**

Євген ГОЛИБАРД